

บทนำ

บทที่ 1

สภาพความเป็นมาของปัญหาแรงงานต่างด้าวในสถานประกอบการ และวัตถุประสงค์ในการจัดทำคู่มือ ฝึกอบรม ๙

1. สภาพความเป็นมาของปัญหาแรงงานต่างด้าวในสถานประกอบการ

ก. ความเป็นมาของแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาในประเทศไทย

จังหวัดตากเป็นจังหวัดหนึ่งแถบภาคเหนือตอนล่างที่มีอาณาเขตติดต่อกับ 9 จังหวัด และ 1 ประเทศ คือ ประเทศเมียนมาร์ พรมแดนกั้นระหว่างประเทศ กับประเทศไทยในแถบนี้จะเป็นแนวพรมแดนธรรมชาติส่วนมากได้แก่ เทือกเขาและลำแม่น้ำเมย เป็นเส้นกั้นแบ่งเขตนับตั้งแต่ พื้นที่อำเภอท่าสองยาง ซึ่งอยู่ทางตอนเหนือแถบด้านตะวันตกลงมาจนสุดแนวแถบตะวันตก ในพื้นที่อำเภออุ้มผางทางตอนใต้ของจังหวัดตากเป็นระยะทางกว่า 580 กิโลเมตร

เนื่องจากตามสภาพภูมิประเทศที่เป็นป่าเขาและลำน้ำ แถบบริเวณชายแดนมีช่องทางธรรมชาติหลายแห่งสะดวกต่อการเข้า - ออก ราชอาณาจักรไทย นอกเหนือจากด่านเข้าออก ไทย - เมียนมาร์ โดยปกติที่ถูกต้องเป็นทางการ ได้แก่ จุดเข้า - ออก ด่านแม่ละเมา จุดเข้าออกแถบบริเวณสะพานมิตรภาพไทย - เมียนมาร์ เป็นต้น นับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองประชาธิปไตยในประเทศไทย มาเป็นระบอบการปกครองโดยรัฐบาลเผด็จการทหารเมื่อปี พ.ศ. 2505 เป็นต้นมา มีการปะทะสู้รบเกิดเป็นสงครามย่อยระหว่างรัฐบาลทหารเมียนมาร์ กับฝ่ายตรงข้ามรัฐบาล ได้แก่ นักศึกษา ประชาชน ที่เป็นปฏิปักษ์ ต่อระบอบการปกครองของรัฐบาลและชนกลุ่มน้อยในรัฐต่าง ๆ ของเมียนมาร์อยู่ตลอดเวลาจนถึง ณ ปัจจุบัน รวมเป็นระยะเวลาสี่ทศวรรษ หรือ 40 ปี ที่ยังไม่สามารถให้คำตอบได้ว่าสงครามทางการเมืองจะยุติลงเมื่อใด ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจของเมียนมาร์ที่มีสภาพตกต่ำมาตลอด ค่าครองชีพสูง ประชาชนว่างงาน หรือ ประกอบอาชีพมีรายได้ไม่เพียงพอ ประกอบกับประเทศไทย มีสภาพความเจริญที่ดีกว่า มีความต้องการแรงงานนำเข้าจากเมียนมาร์ค่อนข้างสูง เพราะมีค่าแรงงานถูกกว่าแรงงานไทยมาก จึงเป็นผลกระทบเชิงใจให้มีการอพยพของกุ่มบุคคลต่างด้าวจากประเทศเมียนมาร์เข้าสู่ราชอาณาจักรไทยเป็นจำนวนมาก ทางแถบช่องทางเข้า - ออกธรรมชาติ ซึ่งเป็นการผ่านแดนโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง แต่จะมีเป็นส่วนใหญ่เท่านั้น ที่จะเข้าออกตรงจุดบริเวณด่านแม่ละเมาและด่านทางด้านสะพานมิตรภาพ ไทย - เมียนมาร์ เขตอำเภอแม่สอดอันเป็นการเข้าออกที่ชอบด้วยกฎหมาย

สถานประกอบการในจังหวัดตาก ทางด้านอำเภอแม่สอด มีจำนวนหลายประเภทกิจการ อาทิเช่น อุตสาหกรรมสิ่งทอ เซรามิค กระเป๋าหนังสำเร็จรูป สินค้าแปรรูปผลิตภัณฑ์เกษตร เป็นต้น ที่ได้รับสิทธิให้นำแรงงานต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมายไปขึ้นทะเบียนอนุญาตทำงานในสถานประกอบการของคนให้ถูกต้อง ตามนโยบายการผ่อนปรนของมติคณะรัฐมนตรีฉบับต่าง ๆ ที่พิจารณาอนุญาตให้เป็นครั้งคราว ซึ่งในครั้งล่าสุดมีผู้มาขออนุญาตต่อทะเบียนแรงงานต่างด้าวเพื่อขอใบอนุญาตทำงานในสถานประกอบการ นายจ้างในจังหวัดตาก เมื่อเดือนกันยายน 2546 รวมทั้งสิ้น จำนวน 32,013 คน

ข. สภาพปัญหาแรงงานต่างด้าวที่เกิดขึ้นในสถานประกอบการ

ในปัจจุบันสถานประกอบการแถบอำเภอแม่สอด ที่มีการจ้างแรงงานต่างด้าวหลายแห่งมักมีกรณีปัญหาข้อขัดแย้งระหว่างลูกจ้างแรงงานต่างด้าว กับนายจ้างขึ้นหลายรายมีการนัดหยุดงาน ยื่นข้อเรียกร้อง เกี่ยวกับสภาพการจ้างหรือเรียกร้อง อัตราค่าจ้างเพิ่มเนื่องด้วยมีองค์กรเอกชน (NGOS) เข้ามามีบทบาทให้คำแนะนำแก่กลุ่มลูกจ้างแรงงานต่างด้าวเหล่านี้ ในบางครั้งทำให้ลูกจ้างเข้าใจผิดเกิดความสับสนในเรื่อง ข้อเรียกร้องสิทธิตามกฎหมาย หรือใช้สิทธิไม่ถูกต้องตามกระบวนการขั้นตอนของกฎหมายคุ้มครองแรงงาน อันจะมีผลทำให้มิได้รับสิทธิที่ควรจะได้รับ หรือในบางกรณีการกระทำนั้นลูกจ้างไม่ทราบว่าเป็นการผิดกฎหมาย เช่น การหยุดงานประท้วงโดยการปิดถนนบุคคลสัญจรไปมาไม่สะดวก ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ส่วนรวมขณะที่ทำ หรือในขณะที่ชุมนุมเรียกร้องสิทธิ ได้ทุบทำลายสิ่งของต่าง ๆ ซึ่งเป็นของนายจ้างให้ได้รับความเสียหาย เป็นต้น

ค. แนวทางการบรรเทาแก้ไขปัญหา

เพื่อเป็นการบรรเทาแก้ไขปัญหากรณีข้อขัดแย้งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ดังกล่าวมาแล้ว จังหวัดตาก โดยสำนักงานแรงงานจังหวัดตากร่วมกับสำนักงานจัดหางานจังหวัดตาก จึงได้ริเริ่มจัดทำโครงการฝึกอบรมให้ความรู้แก่ลูกจ้างแรงงานต่างด้าว ในสถานประกอบการ จังหวัดตากเป็นครั้งแรกในระหว่างวันที่ 10-12 กันยายน 2546 เพื่อให้สอดคล้องกับภารกิจของกระทรวงแรงงานประการหนึ่งที่จะต้องบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และเสริมสร้างความมั่นคงภายในประเทศ

2. วัตถุประสงค์ในการจัดทำคู่มือ

ในระยะแรกที่มีการอบรมตามโครงการให้ความรู้แก่ลูกจ้างแรงงานต่างด้าวในสถานประกอบการจังหวัดตาก ประจำปี 2546 ระหว่างวันที่ 10 - 12 กันยายน ณ สถานประกอบการ 5 แห่ง เขตพื้นที่อำเภอแม่สอดนั้น สำนักงานแรงงานจังหวัดตาก ในฐานะที่เป็นหน่วยงานเจ้าภาพรับผิดชอบ จัดดำเนินการอบรมตามโครงการดังกล่าว โดยรับการ

สนับสนุนทางด้านงบประมาณการจัดฝึกอบรม จากที่ทำการปกครองจังหวัด (ฝ่ายป้องกัน) และการสนับสนุนทางด้านวิทยากรหลัก วิทยากรผู้ช่วย (ถ่ามแปลภาษา) รวมทั้งเอกสารแผ่นพับ เนื้อหาวิชาการต่าง ๆ จาก สำนักงานจัดหางานจังหวัดตาก สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดตาก คำนตรวจคนเข้าเมืองตาก ณ อำเภอแม่สอด สำนักงานจัดหางาน สาขาอำเภอแม่สอด และโรงพยาบาลแม่สอด

เนื่องจากการเตรียมการฝึกอบรมในช่วงระยะเวลาดังกล่าว อยู่ในเดือน กันยายน 2546 การฝึกอบรมทุกประเภทจะต้องดำเนินการให้เสร็จสิ้นได้ทันก่อน ถึงปีงบประมาณ ทำให้สำนักงานแรงงานจังหวัด มีระยะเวลาจำกัดในการจัดเตรียมเอกสาร คู่มือสำหรับการอบรมให้สมบูรณ์ครบถ้วน

ดังนั้น การอบรมลูกจ้างแรงงานต่างด้าว ในวันที่ 1 – 5 ณ สถานประกอบการ 5 แห่งในเขตอำเภอแม่สอด เมื่อเดือนกันยายน 2546 เอกสารประกอบการบรรยายในวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจึงปรากฏอยู่ในรูปของแผ่นพับ หรือ ซีดีเอกสาร ที่ วิทยากรหลัก และเจ้าหน้าที่ของสำนักงานแรงงานจังหวัดตากนำมาใช้ประกอบการอบรมเป็นส่วนใหญ่โดยมิได้ปรากฏเป็นรูปเล่ม คู่มืออย่างสมบูรณ์ครบถ้วน

ด้วยเหตุผลดังกล่าวประกอบกับจังหวัดตากได้รับการพิจารณาจากนโยบายรัฐบาล ปัจจุบันให้เป็นจังหวัดบูรณาการ (CEO) ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2546 เป็นต้นไป ข้าพเจ้าผู้เขียนเห็นว่าเพื่อเป็นการสนองรับนโยบายของ กระทรวงแรงงาน ในเรื่องการบริหารแรงงานต่างด้าวและ วิสัยทัศน์ของจังหวัด ในเรื่องประชากรค้าขายแดนที่จะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับ การอบรมให้ความรู้ ลูกจ้างแรงงานต่างด้าวในสถานประกอบการที่ถูกต้องตามกฎหมาย ในอนาคต จึงได้รวบรวมจัดทำคู่มือฉบับนี้ขึ้นมาเพื่อให้เกิดความสะดวก ต่อการนำไปใช้ในการปฏิบัติงานฝึกอบรมจริงต่อไป

ก. ขอบเขตเนื้อหาในคู่มือ

เนื้อหาในคู่มือจะประกอบด้วยสาระสำคัญต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรมดังนี้ คือ

- 1) วิชาในส่วนที่ว่าด้วย สิทธิและ หน้าที่ตามกฎหมาย คุ้มครองแรงงาน และแนวปฏิบัติของลูกจ้างแรงงานต่างด้าวในสถานประกอบการ
- 2) วิชาในส่วนที่ว่าด้วย การปฏิบัติงานของแรงงานต่างด้าวที่มีใบอนุญาตทำงาน
- 3) วิชาในส่วนที่ว่าด้วย การเดินทาง เข้า – ออก ราชอาณาจักรไทย
- 4) วิชาในส่วนที่ว่าด้วย การป้องกันโรคติดต่อ และรักษาสุขภาพอนามัย
- 5) การจัดทำโครงการอบรม และการดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรม
- 6) กฎหมายระเบียบข้อบังคับเอกสารต่าง ๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับแรงงานต่างด้าว หรือนุคคลต่างด้าว ซึ่งปรากฏอยู่ในภาคผนวกของคู่มือนี้

ข. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากคู่มือ

- 1) วิทยากรหลัก หรือบุคลากรผู้เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ปฏิบัติงานได้ทันที
- 2) นำไปใช้เป็นส่วนประกอบในการฝึกอบรม ตามหลักสูตรอื่น ๆ ได้ หรือนำไปประยุกต์แก้ไขเพิ่มเติมได้ตามความเหมาะสม ของสถานการณ์
- 3) สามารถนำไปใช้อบรมลูกจ้างแรงงานต่างด้าวสัญชาติอื่น ๆ ที่นอกเหนือจาก สัญชาติเมียนมาร์ ได้แก่ ลาว กัมพูชา
- 4) สามารถนำไปปรับใช้เป็นคู่มือ การฝึกอบรม ส่งเสริมความรู้แก่ลูกจ้างแรงงาน ต่างด้าวตามยุทธศาสตร์แนวใหม่ของจังหวัดบูรณาการได้

บทที่ 2

คำนิยามศัพท์

1. คำนิยามศัพท์

มีคำนิยามศัพท์ที่ควรทราบเกี่ยวกับการดำเนินงานแรงงานต่างด้าว จากการค้นคว้าในส่วนที่เป็นเอกสารทางวิชาการ และข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องตามลำดับสรุปได้ดังนี้

ก. คำนิยามศัพท์ตามพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2521¹

- 1) คนต่างด้าว หมายความว่า บุคคลธรรมดาซึ่งไม่มีสัญชาติไทย (มาตรา 5)
- 2) ทำงาน หมายความว่า การทำงานโดยใช้กำลัง หรือ ความรู้ด้วยประสงค์ ค่าจ้างหรือประโยชน์อื่นใด หรือไม่ก็ตาม (มาตรา 5)

3) คนต่างด้าวที่ไม่อยู่ในบังคับของ พ.ร.บ. การทำงานของคนต่างด้าว (มาตรา 4)

หมายถึง บุคคลต่างด้าวที่เป็นบุคคลยกเว้นเป็นกรณีพิเศษไม่อยู่ในข่ายบังคับของ พ.ร.บ. การทำงานของคนต่างด้าว ดังนี้ คือ

- 1) บุคคลในคณะผู้แทนทางการทูต
 - 2) บุคคลในคณะผู้แทนทางการกงสุล
 - 3) ผู้แทนของประเทศสมาชิกและพนักงานขององค์การสหประชาชาติ และทบวงการชำนัญพิเศษ
 - 4) คนรับใช้ส่วนตัว ซึ่งเดินทางจากต่างประเทศเพื่อมาทำงานประจำกับ บุคคลในข้อ 1 หรือ 2 หรือ 3
 - 5) บุคคลซึ่งปฏิบัติหน้าที่ภารกิจตามความตกลง ที่รัฐบาลไทยทำไว้กับ รัฐบาลต่างประเทศ หรือ องค์การระหว่างประเทศ
 - 6) บุคคลซึ่งปฏิบัติหน้าที่ หรือภารกิจเพื่อประโยชน์ในทางการศึกษา วัฒนธรรม ศิลป การกีฬา หรือกิจการอื่น ทั้งนี้ตามที่กำหนดโดย พระราชกฤษฎีกา
 - 7) บุคคลซึ่งรัฐบาลอนุญาตให้เข้ามาปฏิบัติหน้าที่ หรืออย่างใดอย่าง หนึ่ง
- 4) ใบอนุญาต หมายความว่า ใบอนุญาตทำงาน (มาตรา 5)
 - 5) ผู้รับใบอนุญาต หมายความว่า คนต่างด้าว ซึ่งได้รับใบอนุญาต (มาตรา 5)
 - 6) คณะกรรมการ หมายความว่า คณะกรรมการพิจารณาการทำงานของคนต่างด้าว (มาตรา 5)

7) พนักงานเจ้าหน้าที่ หมายความว่าผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติ
นี้

หมายเหตุ มี คำสั่งกระทรวงแรงงานฉบับต่าง ๆ ในส่วนที่กำหนดให้ ความหมาย
คำนิยาม ครอบคลุมถึงเจ้าหน้าที่อื่น ๆ เพิ่มเติม อีกดังนี้ คือ

7.1) แต่งตั้งให้ข้าราชการทหารสังกัดกองทัพเรือ ซึ่งมียศตั้งแต่นายเรือตรี หรือ
เทียบเท่าขึ้นไปเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่....ในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบทาง
ทะเล

(ตามคำสั่งกระทรวงแรงงาน ฯ ที่ 138 / 2539 ลงวันที่ 16 กรกฎาคม 2539)²

7.2) แต่งตั้งให้ข้าราชการดังต่อไปนี้เป็น.....พนักงานเจ้าหน้าที่ (ตามคำสั่ง
กระทรวงแรงงาน ฯ ที่ 274 / 2543 ลงวันที่ 15 ธันวาคม 2543)³ คือ

- ผู้ตรวจราชการกระทรวงแรงงาน ฯ อธิบดีกรมการจัดหางาน รองอธิบดี
กรมการจัดหางานผู้ตรวจราชการกรมการจัดหางาน และข้าราชการพลเรือน
สามัญ ตั้งแต่ระดับ 4 ขึ้นไปซึ่งปฏิบัติงานอยู่ในสังกัดราชการบริหารส่วน
กลาง กรมการจัดหางาน เจ้าหน้าที่ในทุกท้องที่ทั่วราชอาณาจักร
- ข้าราชการพลเรือนสามัญ ตั้งแต่ระดับ 3 ขึ้นไป ซึ่งปฏิบัติงานอยู่ในสังกัด
ราชการบริหารส่วนกลาง กรมการจัดหางาน.....เป็นเจ้าหน้าที่ใน
กรุงเทพมหานคร
- จัดหางานจังหวัด และข้าราชการพลเรือนสามัญ ตั้งแต่ระดับ 3 ขึ้นไป ซึ่ง
ปฏิบัติงาน ณ สำนักงานจัดหางานจังหวัด ด้านตรวจคนหางานซึ่งตั้งอยู่ใน
จังหวัดต่าง ๆ และศูนย์ตลาดแรงงานภูมิภาค กรมการจัดหางาน เป็น
พนักงานเจ้าหน้าที่ในท้องที่ที่ตนรับผิดชอบ
- แรงงานจังหวัด (แรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดเดิม) และข้าราชการ
พลเรือนสามัญ ตั้งแต่ระดับ 3 ขึ้นไป ซึ่งปฏิบัติงาน ณ สำนักงานแรงงาน ฯ
จังหวัด เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ในท้องที่ที่ตนรับผิดชอบ
- ผู้ว่าราชการจังหวัด รองผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ ปลัดอำเภอ เป็น
พนักงานเจ้าหน้าที่ ในจังหวัด หรือ อำเภอท้องที่ที่ตนรับผิดชอบ

7.3) แต่งตั้งให้ข้าราชการดังต่อไปนี้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ (ตามคำสั่งกระทรวง
แรงงาน ฯ ที่ 190 / 2539 ลงวันที่ 20 สิงหาคม 2539)⁴

- พนักงานเจ้าหน้าที่ในทุกท้องที่ทั่วราชอาณาจักร ได้แก่ข้าราชการพลเรือนสามัญ ตั้งแต่ระดับ 5 ขึ้นไป...ในสังกัดกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กรมเจ้าท่า กรมประมง กรมส่งเสริมการเกษตร และข้าราชการที่มียศตั้งแต่ร้อยตำรวจตรี ขึ้นไป ซึ่งปฏิบัติงานอยู่ในสังกัดสำนักงาน ตรวจคนเข้าเมืองกรมตำรวจ
- พนักงานเจ้าหน้าที่ในท้องที่ที่ตนรับผิดชอบ ได้แก่ ข้าราชการพลเรือนสามัญตั้งแต่ระดับ 3 ขึ้นไป ซึ่งปฏิบัติงานอยู่ในสังกัดกรมสวัสดิการและ คุ้มครองแรงงาน กรมเจ้าท่า กรมประมง กรมส่งเสริมการเกษตร และข้าราชการตำรวจที่มียศ ตั้งแต่ร้อยตำรวจตรีขึ้นไปซึ่งสังกัด กองตำรวจน้ำ กรมตำรวจ

8. นายทะเบียน หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้เป็นนายทะเบียน การทำงานของคนต่างด้าว (มาตรา 5)

● ต่อมาได้มีคำสั่งกระทรวงแรงงานฯ แต่งตั้งนายทะเบียน... เพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการทำงาน ของ คนต่างด้าว พ.ศ. 2521 โดยคำสั่ง ที่ 274 / 2543 ลงวันที่ 15 ธันวาคม 2543 ดังนี้คือ

แต่งตั้งให้อธิบดีกรมการจัดหางาน รองอธิบดีกรมการจัดหางาน ผู้อำนวยการกองงานคนต่างด้าว จัดหางานจังหวัด ผู้อำนวยการสำนักงานจัดหางานกรุงเทพ และข้าราชการพลเรือนสามัญ ตั้งแต่ระดับ 6 ขึ้นไป ในสังกัดกรมการจัดหางาน ซึ่งปฏิบัติงาน ณ กองงานคนต่างด้าว สำนักงานจัดหางานกรุงเทพ และ ศูนย์บริการวิชา และใบอนุญาตทำงาน เป็นนายทะเบียนการทำงานของคนต่างด้าว

อำนาจเจ้าหน้าที่โดยสรุปของนายทะเบียน ก็คือ การพิจารณาเกี่ยวกับการออกใบอนุญาต และใบแทนใบอนุญาตทำงาน การอนุญาตในเรื่องการเปลี่ยนท้องที่หรือสถานที่ในการทำงาน การร้องแจ้งเข้า-แจ้งออกจากงาน เป็นต้น

ข. การนิยามศัพท์ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง พ.ศ. 2544⁵

แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง หมายความว่า บุคคลสัญชาติพม่า ลาว และกัมพูชาที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย และมีวัตถุประสงค์ เพื่อการทำงานแต่ไม่รวมถึงสมาชิกในครอบครัวของบุคคล ดังกล่าว

ค. คำนิยามตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 (มาตรา 5)⁶

1) นายจ้าง หมายความว่า ผู้ซึ่งตกลงรับจ้างเข้าทำงานโดยจ่ายค่าจ้างให้ และหมายความรวมถึง ผู้ซึ่งรับมอบหมายให้ทำงานแทนนายจ้าง แทนนิติบุคคล บุคคลผู้รับช่วงจากผู้ประกอบกิจการ ในการดูแลการทำงาน และรับผิดชอบจ่ายค่าจ้าง ให้แก่ลูกจ้างอีกทอดหนึ่ง

- 2) ลูกจ้าง หมายความว่า ผู้ซึ่งตกลงทำงานให้นายจ้าง โดยรับค่าจ้างไม่ว่าจะเรียกชื่ออย่างไร
- 3) สัญญาจ้าง หมายความว่า สัญญาไม่ว่าจะเป็นหนังสือหรือ ค้ำยวาจาาระบุชัดเจนหรือเป็นที่เข้าใจโดยปริยาย ซึ่งบุคคลหนึ่ง เรียกว่า ลูกจ้างตกลงจะทำงานให้แก่บุคคลอื่น คนหนึ่งเรียกว่านายจ้าง และนายจ้างตกลงจะให้ค่าจ้างตลอดเวลาที่ทำงานให้
- 4) วันทำงาน หมายความว่า วันที่กำหนดให้ลูกจ้างทำงานปกติ
- 5) วันหยุด หมายความว่า วันที่กำหนดให้ลูกจ้างหยุดประจำสัปดาห์ หยุดตามประเพณี หรือ หยุดพักผ่อนประจำปี
- 6) วันลา หมายความว่า วันที่ลูกจ้างลาป่วย ลาเพื่อทำหมั้น ลาเพื่อกิจธุระอันจำเป็น.... ลาเพื่อคลอดบุตร ลาเพื่อการฝึกอบรม
- 7) ค่าจ้าง หมายความว่า เงินที่นายจ้างและลูกจ้างตกลงกันจ่ายเป็นค่าตอบแทนในการทำงานตามสัญญาจ้าง สำหรับการทำงานปกติ เป็นรายชั่วโมง รายวัน รายสัปดาห์ รายเดือน หรือระยะเวลาอื่น หรือจ่ายโดยคำนวณตามผลงานที่ ลูกจ้างทำได้ในเวลาทำงานปกติของวันทำงาน และให้หมายความรวมถึงเงินที่นายจ้างจ่ายให้แก่ ลูกจ้างในวันหยุดและวันลา ที่ลูกจ้างมิได้ทำงานแต่ลูกจ้างมีสิทธิได้รับตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน นี้
- 8) ค่าจ้างในวันทำงาน หมายความว่า ค่าจ้างที่จ่ายสำหรับการทำงานเต็มเวลาการทำงานปกติ
- 9) อัตราค่าจ้างขั้นต่ำ หมายถึง อัตราค่าจ้างขั้นต่ำ ตามที่คณะกรรมการค่าจ้างกำหนด
- 10) ค่าทำงานล่วงเวลา หมายความว่า การทำงานนอก หรือ เกินเวลาทำงานปกติ หรือ เกินชั่วโมงทำงานในแต่ละวันทีนายจ้าง ลูกจ้าง ตกลงกัน ตามมาตรา 23 ใน วันทำงาน หรือวันหยุดแล้วแต่กรณี
- 11) ค่าล่วงเวลา หมายความว่า เงินที่นายจ้างจ่ายให้ลูกจ้าง เป็นการตอบแทนการทำงานล่วงเวลาในวันทำงาน
- 12) ค่าล่วงเวลาในวันหยุด หมายความว่า เงินที่นายจ้างจ่ายให้แก่ลูกจ้างเป็นการตอบแทนการทำงานล่วงเวลาในวันหยุด
- 13) ค่าทำงานในวันหยุด หมายความว่า เงินที่นายจ้างจ่ายให้ลูกจ้าง เป็น การตอบแทนการทำงานในวันหยุด
- 14) ค่าชดเชย หมายความว่า เงินที่นายจ้างจ่ายให้แก่ลูกจ้างเมื่อเลิกจ้าง
- 15) พนักงานตรวจแรงงาน หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานฯ

16) อธิบดี หมายความว่า อธิบดีกรมสวัสดิการ และคุ้มครองแรงงาน ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานฯ

ง. คำนิยามตามพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 ตามมาตรา 5

- 1) สภาพการจ้าง หมายความว่า เงื่อนไขการจ้าง หรือ การทำงานกำหนดวัน และเวลาทำงาน ค่าจ้าง สวัสดิการ การเลิกจ้าง หรือประโยชน์อื่นของนายจ้างหรือลูกจ้างอันเกี่ยวกับการจ้าง หรือทำงาน
- 2) ข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้าง หมายความว่า ข้อตกลงระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง... เกี่ยวกับการจ้าง
- 3) ข้อพิพาทแรงงาน หมายความว่า ข้อขัดแย้งระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างเกี่ยวกับสภาพการจ้าง
- 4) การปิดงาน หมายความว่า การที่นายจ้างปฏิเสธไม่ยอมให้ลูกจ้างทำงานชั่วคราวเนื่องจากข้อพิพาทแรงงาน
- 5) การนัดหยุดงาน หมายความว่า การที่ลูกจ้างร่วมกันไม่ทำงานชั่วคราวเนื่องจาก ข้อพิพาทแรงงาน

จ. คำนิยาม และคำอธิบายความหมายศัพท์ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องทั่วไปและแรงงานต่างด้าว ตามเอกสารบรรยายสรุปต่าง ๆ เช่น ของจังหวัด ตำราเรียนสถาบันการศึกษา / มหาวิทยาลัยต่างๆ เป็นต้น

1. กลุ่มผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า (ผู้ถือบัตรประจำตัวสีชมพู)

หมายถึง กลุ่มบุคคลสัญชาติพม่า เชื้อชาติต่าง ๆ เช่น เมียนมาร์ มอญ คยา ไทยใหญ่ เป็นต้น โดยบุคคลกลุ่มดังกล่าว เป็นผู้เดินทางเข้ามาอยู่ในประเทศไทย ก่อนวันที่ 9 มีนาคม 2519 ถือว่าเป็นผู้พลัดถิ่น ได้รับการผ่อนปรน จากรัฐบาลไทย ให้ขึ้นทะเบียนพร้อมได้รับบัตรประจำตัวผู้พลัดถิ่น สัญชาติพม่าสีชมพู (สำหรับในจังหวัดตากบุคคลเหล่านี้ จะพักอาศัยอยู่ในเขตอำเภอแม่สอด และอำเภอแม่ระมาด)

2. กลุ่มผู้หลบหนีเข้าเมืองสัญชาติพม่า (ผู้ถือบัตรประจำตัวสีม่วง และสีส้ม)

หมายถึง กลุ่มบุคคลที่เดินทางหลบหนีเข้ามาอยู่ในประเทศไทย หลังวันที่ 9 มีนาคม 2519 ในจังหวัดตาก ได้แก่ แถบอำเภอแม่สอด แม่ระมาด และพบพระ โดยมีถิ่นที่อยู่อาศัยถาวรเป็นหลักแหล่ง ได้รับการอนุญาตผ่อนปรน จากรัฐบาลไทย และถือบัตรประจำตัวสีส้ม ส่วนบุคคลที่หลบหนีเข้าเมืองมาอยู่กับ นายจ้าง ที่ถือบัตรประจำตัวสีม่วง นั้น ได้แก่ กลุ่มบุคคลสัญชาติพม่า ที่ ได้รับการผ่อนผันจ้างแรงงานผู้หลบหนีเข้าเมือง ที่มีหลักแหล่งถาวรในประเทศไทย ได้เป็นการชั่วคราวเพื่อรอการส่งกลับ

3. กลุ่มผู้หลบหนีภัยจากการสู้รบ

หมายถึง กลุ่มบุคคลซึ่งส่วนใหญ่เป็น กะเหรี่ยงสัญชาติพม่า สำหรับในจังหวัดตากได้แก่ ผู้ที่หลบภัยการสู้รบจากฝั่งพม่ามาอาศัยพักพิงในพื้นที่ 4 จุด ได้แก่บ้านแม่หละ อำเภอท่าสองยาง บ้านมอเกอ์ บ้านอู๋มเยียน อำเภอพบพระ บ้านนุโพ อำเภออุ้มผาง

4. ช่องทางเข้า - ออกธรรมชาติ¹⁰

หมายถึง ช่องทางการผ่าน เข้า - ออก จากประเทศหนึ่งมายังอีกประเทศหนึ่ง ได้แก่ช่องทางตามธรรมชาติที่เป็นช่องเขา ลำน้ำ ซึ่งมีเส้นทางที่ผ่านเข้าออกระหว่างประเทศอย่างถูกต้องเป็นทางการโดยปกติ เป็นไปในลักษณะการลักลอบหลบหนีเข้าประเทศโดยผิดกฎหมาย (ในจังหวัดตาก มีจุดช่องทางธรรมชาติ เข้าออก ข้ามลำแม่น้ำเมย จากฝั่งพม่ามายังไทยหลายจุด)

5. สัญชาติ (NATIONALITY)¹¹

สัญชาติตามคำนิยามของนักกฎหมายในกฎหมายระหว่างประเทศ โดยสรุป หมายถึง สภาพ หรือ สถานะของบุคคลตามบทบัญญัติกฎหมายภายในของแต่ละประเทศ รวมทั้งสภาพสิ่งผูกพันทางการเมือง และจิตใจอันมีลักษณะ ผูกมัดบุคคลไว้กับรัฐใดรัฐหนึ่ง

วัตถุประสงค์ของการกำหนดสภาพ หรือ สถานะบุคคลที่เรียกว่าสัญชาติ ก็เป็นการมุ่งประสงค์ให้เกิดสิทธิและหน้าที่ของรัฐเกี่ยวกับคนชาติของคน ในการที่จะใช้อำนาจหรือต้องปฏิบัติต่อรัฐอธิปไตย

6. ความผิดที่กระทำในราชอาณาจักร ตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย¹²

หมายถึง การกระทำผิดที่เกิดขึ้นในราชอาณาจักรไทย รวมทั้งการกระทำผิดที่ถือได้ว่ากระทำในราชอาณาจักรไทย ซึ่งอยู่ในขอบข่ายอำนาจศาลไทย สามารถพิจารณาพิพากษาลงโทษได้ สำหรับตัวอย่างแม่บทสำคัญ ตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย ที่ระบุอำนาจการพิจารณาพิพากษาของศาลไทยดังกล่าว มีบทบัญญัติการให้อำนาจ ที่ผู้เขียนนำมากล่าวไว้แต่พอสังเขปดังนี้คือ

6.1 ตามเนื้อหามาตรา 4 แห่งประมวลกฎหมายอาญา สรุปได้ว่า

- 1) ผู้ใดกระทำความผิดในราชอาณาจักรต้องได้รับโทษตามกฎหมาย
- 2) การกระทำความผิดในเรือไทย หรือ อากาศยานไทย ไม่ว่าจะอยู่ใน ณ ที่ใดใด ให้ถือว่าเป็นความผิดในราชอาณาจักร

6.2 ตามเนื้อหามาตรา 5 และ 6 แห่งประมวลกฎหมายอาญา สรุปได้ว่า

- 1) ความผิดใดที่กระทำแม้แต่ส่วนหนึ่งส่วนใดได้กระทำในราชอาณาจักรก็ตีผลแห่งการกระทำเกิดในราชอาณาจักร โดยผู้กระทำประสงค์ให้ผลนั้นเกิดในราชอาณาจักรรวมทั้งผลควรเกิด หรือ ย่อมเล็งเห็นว่า ผลนั้นจะเกิดในราชอาณาจักรก็ดี ให้ถือว่าเป็นความผิดนั้นได้กระทำในราชอาณาจักร (มาตรา 5)

- 2) ความผิดใจที่กระทำในราชอาณาจักร หรือที่ประมวลกฎหมายนี้ถือว่าได้กระทำในราชอาณาจักร แม้การกระทำของผู้เป็นคู่กรณีด้วยกัน ของผู้สนับสนุน หรือของผู้ใช้ให้กระทำความผิดนั้นจะได้กระทำนอกราชอาณาจักร ก็ให้ถือว่าผู้สนับสนุน หรือ ผู้ใช้ให้กระทำได้กระทำในราชอาณาจักร
- ข้อสังเกต คำว่าผู้ใดที่กฎหมายอาญา กล่าวถึง ได้แก่บุคคลใดก็ได้ ไม่จำกัดเฉพาะแต่บุคคลสัญชาติไทยเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงบุคคลต่างสัญชาติหรือ ต่างด้าวด้วย

7. กฎหมายละเมิด¹³

คือ กฎหมายแห่งชนิดหนึ่ง ปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ไทย สำหรับความหมายโดยสรุปของ “ละเมิด” ก็คือ การอันก่อให้เกิดหน้ทางกฎหมาย ได้แก่การกระทำโดยจงใจ หรือ ประมาทเลินเล่อ ซึ่งเป็นการอันมิชอบด้วยกฎหมาย และทำให้ผู้อื่นได้รับความเสียหาย

สาระสำคัญ ดังกล่าวนี้ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 420 ว่า “ผู้ใดจงใจ หรือ ประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหาย ถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิด จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการ นั้น”

- 7.1 จงใจ หมายความว่า การกระทำโดยรู้สำนึกถึงผลเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตน และแม้ผลเสียหายที่เกิดขึ้นจะมากจะน้อยไปกว่าความคาดคิด ก็ถือว่าเป็นการจงใจ
- 7.2 ผู้ใด หมายความว่า บุคคลซึ่งเป็นผู้กระทำทั้งที่เป็นบุคคลธรรมดา และนิติบุคคล (ในที่นี้ผู้ใดก็คืออาจจะเป็นบุคคลสัญชาติใดก็ได้ไม่จำกัด แต่เฉพาะคนสัญชาติไทยเท่านั้น)
- 7.3 ประมาทเลินเล่อ หมายความว่า การกระทำโดยขาดความระมัดระวัง ตามเกณฑ์ วิจารณญาณ ที่จะพึงต้องระมัดระวังตามภาวะวิสัย และพฤติการณ์ หรือนัยหนึ่งก็คือ เกณฑ์วิจารณญาณ หรือบุคคลที่กฎหมายสมมติขึ้นเป็นมาตรฐานเปรียบเทียบ ในความรับผิดชอบทางละเมิดว่า ถ้าในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างเดียวกัน บุคคลในวัยนั้น ๆ ในสภาพแวดล้อมนั้น ๆ เขาควรจะต้องใช้ความระมัดระวัง เหมือน ๆ กันโดยทั่วไปอย่างไร
- 7.4 โดยผิดกฎหมาย ตามประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ มาตรา 420 หมายถึง

- 1) การกระทำที่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยตรงว่าเป็นความผิด
- 2) การกระทำที่ไม่มีอำนาจให้ทำหรือ กฎหมายไม่สนับสนุน
- 3) การกระทำซึ่งผู้กระทำความผิดมีสิทธิ แต่ใช้สิทธิในทางมิชอบ

8. สิทธิไต่เบี่ยของนายจ้าง ¹⁴

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 426

หมายความว่า สิทธิที่นายจ้าง สามารถที่จะเรียกร้องเอาค่าลูกจ้างได้ภายหลังว่าที่ นายจ้างได้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้กับผู้ที่ได้รับความเสียหาย แทนลูกจ้างในมูล ละเมิดที่ลูกจ้างนั้นได้ก่อให้เกิดขึ้น ซึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ มาตรา 426 บัญญัติไว้ดังนี้ คือ

นายจ้างซึ่งได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่บุคคลภายนอกเพื่อละเมิด อันลูกจ้างได้ทำ นั้น ขอบที่จะได้ชดใช้จากลูกจ้างนั้น

9. ค่าสินไหมทดแทน

ได้แก่ การคืนทรัพย์สินอันผู้เสียหายต้องเสียไปเพราะละเมิด หรือใช้ราคาทรัพย์สิน นั้น รวมทั้งค่าเสียหายอันจะพึงบังคับให้ใช้เพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันได้ก่อขึ้น นั้นด้วย

เชิงอรรถบทที่ 2

- ¹ กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน คู่มือเจ้าหน้าที่ในการตรวจสอบ
การทำงานของคนต่างด้าว และการดำเนินคดีผู้ฝ่าฝืน พ.ร.บ.
การทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2521 ตามแนวทางการจัดระเบียบ
แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง ปี 2545-2546 หน้า 23-24
- ² เรื่องเดียวกัน หน้า 72-75
- ³ เรื่องเดียวกัน หน้า 74-75
- ⁴ เรื่องเดียวกัน หน้า 73
- ⁵ เรื่องเดียวกัน หน้า 32
- ⁶ กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน ๑ เอกสาร
พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 กรุงเทพมหานคร หน้า 2-4
- ⁷ วีระ ศรีธรรมรักษ์ ศาสตราจารย์ ดร. ตำราประกอบการเรียน, กฎหมายแรงงาน (LW 401)
กรุงเทพฯ
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2545 หน้า 359
- ⁸ ที่ทำการปกครองจังหวัดตาก (ฝ่ายความมั่นคง) กระทรวงมหาดไทย บรรยายสรุป
เรื่อง แรงงานต่างด้าว ๑ พ.ศ. 2545 หน้า 10
- ⁹ เรื่องเดียวกัน หน้า 10
- ¹⁰ สำนักงานจัดหางานจังหวัดตาก กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน บรรยายสรุป
เรื่อง การจัดระเบียบแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง พ.ศ. 2546 หน้า 2
- ¹¹ ประกอบ ประพันธ์เนติวุฒิ , รองศาสตราจารย์ ตำราประกอบการเรียน , กฎหมายระหว่าง
ประเทศ แผนกคดีบุคคล และคดีอาญา (LW 405) สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง
พ.ศ. 2545 , หน้า 9
- ¹² เรื่องเดียวกัน หน้า 137-143
- ¹³ สุมาลี วงษ์วิจิตร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ตำราประกอบการเรียน , กฎหมายว่าด้วยละเมิด ๑
(LA 208)
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2531 หน้า 35
- ¹⁴ เรื่องเดียวกัน หน้า 159

บทที่ 3

สาระสำคัญในการจัดทำโครงการและการเตรียมความพร้อมสู่การปฏิบัติตามแนวทางโครงการให้ความรู้

ในบทนี้จะกล่าวถึงขั้นตอนที่นำไปสู่การฝึกอบรม 2 ประการ คือ

1. การเตรียมจัดทำโครงการ

เป็นการเขียนร่างโครงการให้ความรู้ในขั้นตอนต่าง ๆ ประกอบด้วยสาระสำคัญ ดังนี้

1.1 ชื่อโครงการ เป็นการระบุชื่อโครงการที่จะอบรม

1.2 ลักษณะโครงการ ระบุว่าเป็นโครงการอย่างไร เช่น โครงการริเริ่ม หรือ โครงการแรก เป็นต้น

1.3 หลักการและเหตุผล เป็นการกล่าวถึงสาเหตุของปัญหาต่างๆ รวมทั้งผลกระทบต่างๆ ที่เกิดขึ้น จึงจำเป็นต้องกำหนดหลักการ ในรูปของการจัดทำโครงการฝึกอบรมนี้ขึ้น

1.4 วัตถุประสงค์ เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ หรือความต้องการว่า อยากให้ผู้รับการอบรมรู้ในเรื่องอะไรบ้าง โดยระบุเป็นข้อ ๆ เช่น เพื่อให้ผู้รับการอบรมเข้าใจถึงบทบาทภารกิจ ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในการทำงานของแรงงานต่างด้าว ได้ทราบถึงเงื่อนไขการทำงานต่าง ๆ ตาม พ.ร.บ. การทำงานของคนต่างด้าวได้ทราบถึง การป้องกันโรคภัยต่าง ๆ ด้านสาธารณสุข เป็นต้น

1.5 เป้าหมาย เป็นการระบุกลุ่มบุคคลเป้าหมายในการอบรมว่าจะอบรมใคร จำนวนเท่าใด จากสถานประกอบการประเภทใด จากไหน อบรมกี่รุ่น ควรระบุให้ชัดเจน

1.6 วิธีดำเนินการ เป็นการกำหนดแนวทาง การดำเนินการฝึกอบรม โดยสังเขปว่าจะอบรมให้ความรู้ในรูปแบบใด รวมทั้งขั้นตอนที่เกี่ยวข้อง เช่น วิธีการดำเนินการใช้การอบรมแบบการบรรยาย โดยการประสานขอวิทยากรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไปร่วมอบรมให้ความรู้แก่ลูกจ้างแรงงานต่างด้าวในสถานประกอบการ เป็นต้น

หมายเหตุ

ในขั้นตอนนี้ เมื่อได้มีการประสานงานกับวิทยากรที่จะอบรมให้ความรู้แล้ว ผู้จัดทำโครงการควรจะได้เขียนตารางการบรรยายโดยระบุว่า จะอบรมวิชาใด ในห้วงเวลาใดบ้าง รวมทั้งการกำหนดการวันเวลาสถานที่ ที่จะต้องให้วิทยากร หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมได้ทราบด้วยทุกคน

- 1.7 งบประมาณ เป็นการระบุแหล่งที่มาของตัวเงินว่าได้รับการสนับสนุนเป็นเงินเท่าใด จากหน่วยงานใด บางครั้งหากมีประมาณการค่าใช้จ่ายต่าง ๆ หลายรายการ อาจ จะระบุรายการเหล่านี้ไว้แนบท้ายโครงการเป็นภาคผนวกก็ได้
- 1.8 ระยะเวลาดำเนินการและสถานที่อบรม เป็นการกำหนดระยะเวลาว่าจะเริ่มการ อบรม เมื่อใด ถึง เมื่อใดแต่ละแห่งใช้ระยะเวลาการอบรม กี่วัน กี่ชั่วโมง รวมทั้งการ ระบุสถานที่อบรมด้วยว่าใช้ที่ใด
- 1.9 ผลที่คาดว่าจะได้รับ เป็นการระบุถึงประโยชน์ต่าง ๆ ที่คาดหวังได้ว่าจะได้รับมีอะไร บ้าง เช่น ลูกจ้างแรงงานต่างด้าวเข้าใจสิทธิและหน้าที่ของตนเอง ลดปัญหาข้อขัดแย้งระหว่างลูกจ้างแรงงานต่างด้าวกับนายจ้างคนไทย เป็นต้น
- 1.10 หน่วยงานรับผิดชอบ ระบุชื่อหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบเป็น เจ้าภาพตามโครงการ ฝึกอบรม ว่ามีหน่วยงานใดบ้าง หรือบางกรณีอาจจะเป็นหน่วยงานเดียว เช่น สำนักงานแรงงานจังหวัด ร่วมกับสำนักงานจัดหางานจังหวัด และสาขา เป็นต้น
- 1.11 ผู้เสนอโครงการ ได้แก่หัวหน้าหน่วยงานที่เป็นหน่วยหลักดำเนินการโดยตรงเป็นผู้ ลงนาม เสนอผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาอนุมัติต่อไป
- 1.12 ผู้อนุมัติโครงการ ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัด พิจารณาลงนาม หรือ รองผู้ว่าราชการ การที่ปฏิบัติราชการแทน แล้วแต่กรณี

2. การเตรียมความพร้อมสู่การปฏิบัติ

เมื่อโครงการได้รับการพิจารณาอนุมัติแล้ว ก็จะเป็นขั้นตอนของการเตรียมการฝึกอบรม ดังนี้ คือ

2.1 เตรียมการประสานงานบุคคลผู้เกี่ยวข้องต่าง ๆ ดังนี้

1) วิทยากรหลักประจำวิชา ดำเนินการโดยประสานงานเป็นการภายในก่อน ว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรม จะจัดส่งผู้ใดมาเป็นวิทยากรหลักประจำวิชาส่วน ใหญ่วิทยากรหลักจะเป็นหัวหน้าหน่วยงานนั้นเอง หรืออาจมอบหมายให้ผู้ใดผู้หนึ่งมาแทน เมื่อเป็นที่แน่นอน จึงทำเป็นหนังสือขอความร่วมมือในการจัดวิทยากรมาบรรยายตาม โครงการ โดยหน่วยงานเจ้าของโครงการจะต้องส่งสำเนาโครงการ ตารางกำหนดการ และ ตารางการบรรยาย รวมทั้งเอกสารประกอบการบรรยายที่เกี่ยวข้อง (บางครั้งในทาง ปฏิบัติ วิทยากรบางคนจะนำเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบรรยายมาเอง)

2) วิทยากรผู้ช่วย หรือ สล่าแม่แปลภาษาต่างชาติ ดำเนินการจัดหามาช่วย อำนวยความสะดวก ในการช่วยเป็นสื่อกลางระหว่างวิทยากรหลัก ผู้บรรยาย กับ ผู้เข้ารับ การ อบรม ที่เป็นลูกจ้างแรงงานต่างด้าว ภาษาที่ใช้แปลนั้นต้องเป็นภาษาต่างชาติที่ลูก จ้างแรงงานต่างด้าวผู้เข้ารับการอบรมนั้นจะเข้าใจได้ดี เช่น แปลภาษาไทยเป็นภาษา เมียนมาร์ให้กับผู้รับฟังการอบรมที่เป็นชาวเมียนมาร์ การแปลภาษาไทยโดยใช้ภาษา

อังกฤษเป็นคำแปล ในกรณีที่มีบางสถานประกอบการอาจจะมีคนต่างด้าวที่มีความเข้าใจภาษาอังกฤษได้มาก เป็นต้น

ในการจัดหาล่ามที่มีภูมิลำเนาในเขตพื้นที่จังหวัดชายแดน เช่น จังหวัดตาก จังหวัดจันทบุรี เป็นต้น การจัดหาล่ามแปลภาษาแม้ว่าจะหาได้ไม่มากนัก ในทางปฏิบัติสามารถพิจารณาคัดเลือกผู้ที่มีความเหมาะสมได้ตามแนวทาง ดังนี้คือ

2.1 ควรเป็นบุคคลสัญชาติไทย ที่มีความประพฤติที่ดี จงรักภักดีต่อชาติ และไม่เป็นอันตรายเกี่ยวกับความมั่นคงของประเทศ เช่น การขอความร่วมมือจากผู้นำท้องถิ่นที่เป็น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำทางศาสนา หรือ พระ เพื่อสอบถามว่ามีบุคคลใดในพื้นที่ที่เป็นบุคคลสัญชาติไทย มีความประพฤติดี และมีความรู้เกี่ยวกับการแปลภาษาต่างด้าวบ้าง เมื่อได้รายชื่อแล้วก็จะเป็นส่วนต้นของการติดต่อมาเป็นล่ามแปลภาษาต่อไป

2.2 ควรเป็นบุคคลที่มีพื้นฐานความรู้ ไม่ต่ำกว่าชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นอย่างน้อย (จังหวัดตาก ใช้ล่ามที่มีความรู้ระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นล่ามในการอบรม ตามโครงการในครั้งที่ผ่านๆ มาเมื่อ เดือนกันยายน 2546)

2.2 เป็นผู้ที่มีปฏิภาณไหวพริบดี ในทักษะการแปลและถ่ายทอดสื่อภาษาแก่ผู้เข้ารับการอบรมได้เป็นอย่างดี

2.3 ไม่เป็นบุคคลที่ติดภารกิจราชการประกอบอาชีพอื่น ทำให้เป็นอุปสรรคในการทำงานที่ ขณะที่มีการฝึกอบรมตามโครงการ

2.4 สอบถามจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่จ้างล่ามแปลภาษาเป็นประจำในพื้นที่ ทำให้เป็นการสะดวกและง่ายต่อการพิจารณาคัดเลือกบุคคลที่จะเป็นล่ามได้ง่าย(จากเกณฑ์แนวทางในข้อนี้ สำนักงานแรงงานจังหวัดตากได้ บุคคลที่ทำหน้าที่ล่ามในการจัดฝึกอบรม โดยการประสานงานกับ สำนักงานจัดหางาน สาขาอำเภอแม่สอด ซึ่งได้เคยว่าจ้างเป็นประจำ)

กล่าวโดยสรุปก็คือ วิทยากรผู้ช่วยหรือล่ามแปลภาษาที่นำมาช่วยตามโครงการฝึกอบรม จะมีส่วนสำคัญช่วยให้การอบรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุวัตถุประสงค์ได้ดียิ่งขึ้น

3. บุคคลที่เป็นเจ้าของสถานที่อบรม (สถานประกอบการ / โครงการ)

ก่อนการดำเนินการฝึกอบรม หน่วยงานเจ้าของโครงการควรเข้าไปประสานงานกับ เจ้าของสถานประกอบการ / โรงงาน หรือผู้จัดการบริหารฝ่ายบุคคล หรือผู้รับมอบหมาย เพื่อเตรียมการในเรื่องของสถานที่ จำนวนคนผู้เข้ารับการอบรม เครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ ใน สถานที่ฝึกอบรม เป็นต้น

โครงการให้ความรู้แก่แรงงานต่างด้าวในสถานประกอบการ

จังหวัดตาก

1. ลักษณะงานโครงการ โครงการใหม่

2. หลักการและเหตุผล

จังหวัดตากเป็นจังหวัดที่มีนายจ้างของสถานประกอบการนำผู้หลบหนีเข้าเมือง โดยผิดกฎหมาย มาจดทะเบียนขอใบอนุญาตทำงานมากเป็นอันดับสองของประเทศรองจากกรุงเทพมหานคร คือมีนายจ้างจำนวน 5,606 ราย ลูกจ้างที่จดทะเบียนรวม 41,528 คน ส่วนใหญ่จำนวน 30,691 คน เป็นลูกจ้างแรงงานต่างด้าวในภาคอุตสาหกรรมอยู่ในเขตอำเภอแม่สอด ซึ่งเป็นกิจการที่ผลิตเพื่อการส่งออกโดยเฉพาะ เช่น โรงงานตัดเย็บเสื้อผ้า ทอเสื้อผ้าไหมพรม เซรามิค เย็บกระเป๋าหนัง แปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร เป็นต้น แรงงานต่างด้าวที่จดทะเบียนถูกต้อง ได้รับสิทธิตามที่กฎหมายกำหนดเหมือนกับแรงงานคนไทยเนื่องจาก พ.ร.บ. คุ้มครองแรงงาน ปี 2541 ได้กำหนดว่า ลูกจ้างไม่ว่าเชื้อชาติ สัญชาติ หรือเพศใด มีสิทธิตามที่กฎหมายกำหนดไว้ แต่ในปัจจุบันได้เกิดปัญหาข้อขัดแย้งระหว่างลูกจ้างแรงงานต่างด้าว และนายจ้างขึ้นหลายรายมีการนัดหยุดงานเรียกร้องค่าจ้างเพิ่มเนื่องจากมีองค์กรเอกชน (NGO) เข้ามามีบทบาทให้คำแนะนำแก่ลูกจ้างแรงงานต่างด้าวเหล่านี้ ซึ่งบางครั้งทำให้ลูกจ้างเข้าใจผิด ดังนั้นเพื่อให้แรงงานต่างด้าวได้มีความรู้ความเข้าใจในสิทธิหน้าที่ต่าง ๆ จากหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง จึงควรจะได้มีการให้อบรมให้ความรู้แก่ลูกจ้างกลุ่มนี้ในสถานประกอบการในเรื่องต่าง ๆ เช่น ในด้านการให้ความช่วยเหลือด้านการรักษาพยาบาล การป้องกันโรคภัยต่าง ๆ ที่ติดต่อย่างง่ายดาย โดยมีหน่วยงานสาธารณสุขหรือโรงพยาบาลให้ความรู้ การได้ทราบถึงกฎระเบียบ ข้อกฎหมาย การโยกย้ายงานที่เป็นปัญหาแก่นายจ้าง เพราะแรงงานต่างด้าวไม่ทราบว่าไม่สามารถโยกย้ายงานได้ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ตรวจคนเข้าเมืองและสำนักงานจัดหางานจังหวัด การได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายแรงงานโดยสำนักงานแรงงานจังหวัด เป็นต้น

3. วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ลูกจ้างแรงงานต่างด้าวได้มีความรู้ความเข้าใจในภารกิจของหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องสิทธิในการทำงานตามใบอนุญาตการทำงาน
2. เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการเข้าเมืองตาม พ.ร.บ. คนเข้าเมือง
3. เพื่อให้ลูกจ้างได้อยู่กับนายจ้างอย่างมีสันติสุข โดยได้รับความรู้สิทธิและหน้าที่ควบคู่ไปด้วย และขั้นตอนต่าง ๆ มีกฎหมายแรงงานกำหนด
4. การให้ความรู้ความเข้าใจในด้านการป้องกันโรคภัยต่าง ๆ การป้องกันยาเสพติด รวมทั้งการรักษาสุขภาพอนามัย

4. เป้าหมาย

1. สถานประกอบการขนาดใหญ่ที่มีลูกจ้าง 500 คนขึ้นไป จำนวน 5 แห่ง ๆ ละ 200 คน
2. แรงงานต่างด้าวในสถานประกอบการ ได้รับความรู้ 1,400 คน และได้รับแผ่นพับเอกสารให้ความรู้ จำนวน 4,000 คน

5. วิธีดำเนินการ

1. การให้ความรู้แก่แรงงานต่างด้าวโดยการส่งวิทยากรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าไปดำเนินการอบรมให้ความรู้ในสถานประกอบการโดยใช้สถานที่ในที่ทำงานนั้น ๆ โดยการติดต่อประสานงานกับสถานประกอบการเพื่อจัดสถานที่ใช้เวลาแห่งละ 4 ชั่วโมง (13.00 – 17.30 น.)
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำแผ่นพับเป็นภาษาพม่า เพื่อแจกจ่ายกับลูกจ้างทั้งที่เข้าไปให้ความรู้และลูกจ้างโรงงานอื่น ๆ ทั่วไปที่ไม่ได้เข้าอบรมจำนวนไม่ต่ำกว่า 4,000 คน

6. งบประมาณ

งบประมาณจากฝ่ายป้องกันจังหวัด ที่ทำการปกครองจังหวัด จำนวน 5 คน รวมเป็นเงิน 101,000 บาท รายละเอียดดังนี้ คือ

1. ค่าวิทยากร รวม 4 คน ๆ ละ 1 ชั่วโมง ๆ ละ 600 บาท ร้อยละ 2,400 บาท จำนวน 5 ร้อย เป็นเงิน 12,000 บาท
2. ค่าล่ามแปลภาษาไทยเป็นภาษาพม่า จำนวน 1 คน ร้อยละ 4 ชั่วโมง ๆ ละ 500 บาท ร้อยละ 2,000 บาท จำนวน 5 ร้อย เป็นเงิน 10,000 บาท
3. ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่มคนละ 25 บาท / คน ร้อยละ 200 เป็นเงิน 5,000 บาท / ร้อย จำนวน 5 ร้อย เป็นเงิน 25,000 บาท
4. ค่าสมุดและปากกา สำหรับผู้เข้ารับการอบรม ชุดละ 30 บาท จำนวน 200 คน เป็นเงิน 6,000 บาท / ร้อย จำนวน 5 ร้อย เป็นเงิน 30,000 บาท
5. ค่าเช่าเครื่องเสียงในการบรรยายให้ความรู้ในแต่ละสถานประกอบการครั้งละ 600 บาท จำนวน 5 ร้อย เป็นเงิน 3,000 บาท
6. ค่าจัดสถานที่จัดทำป้ายในการประชุม จำนวน 2 ป้าย เป็นภาษาไทยและภาษาพม่า เป็นเงิน 1,000 บาท
7. ค่าจัดพิมพ์แผ่นพับเป็นภาษาพม่า เพื่อแจกจ่ายให้ความรู้ความเข้าใจในการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าว จำนวน 4,000 แผ่น ๆ ละ 5 บาท เป็นเงิน 20,000 บาท

7. ระยะเวลาดำเนินการ

ในเดือนสิงหาคม – กันยายน 2546. ใช้เวลาสถานประกอบการละ 1 วัน โดยใช้สถานที่ในโรงงานสถานประกอบการที่ทำงานของลูกจ้าง

8. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถทำให้ลูกจ้างแรงงานต่างด้าวได้เข้าใจสิทธิและหน้าที่ของตนเอง
2. ลูกจ้างแรงงานต่างด้าวมีความเข้าใจในการดำเนินการช่วยเหลือของส่วนราชการไทย
3. ลดปัญหาข้อขัดแย้งระหว่างนายจ้าง ลูกจ้าง สามารถทำงานกันได้โดยสันติสุข

9. หน่วยงานรับผิดชอบ

สำนักงานแรงงานจังหวัดตาก และสำนักงานจัดหางานจังหวัดตาก สาขาอำเภอแม่สอด

10. ผู้เสนอโครงการ แรงงานจังหวัดตาก

11. ผู้อนุมัติโครงการ ผู้ว่าราชการจังหวัดตาก

กำหนดการฝึกอบรมโครงการให้ความรู้แก่แรงงานต่างด้าวในสถานประกอบการ

วันที่ 10 – 12 กันยายน 2546

เวลา	หัวข้อวิชา	วิทยากร
08.00 – 09.00 น.	สิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน	สำนักแรงงานจังหวัดตาก
09.00 – 10.00 น.	การปฏิบัติของแรงงานต่างด้าวที่มีใบอนุญาตทำงาน	สำนักงานจัดหางานจังหวัดตาก สาขาอำเภอแม่สอด
10.00 – 10.20 น.	พักรับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม	
10.20 – 11.20 น.	การเดินทางเข้า - ออกราชอาณาจักรไทย	ด่านตรวจคนเข้าเมืองตาก
11.20 – 12.00 น.	การป้องกันโรคติดต่อและรักษาสุขภาพอนามัย	โรงพยาบาลอำเภอแม่สอด

บทที่ 4

การให้ความรู้ในหัวข้อวิชาต่าง ๆ ตามโครงการอบรมให้ความรู้แก่ ลูกจ้างแรงงานต่างด้าวในสถานประกอบการ

ในบทนี้ จะได้กล่าวถึงการให้ความรู้ในหัวข้อวิชาต่าง ๆ ตามโครงการอบรมให้ความรู้แก่ลูกจ้างแรงงานต่างด้าวในสถานประกอบการดังต่อไปนี้ คือ

1. วิชาสำหรับหน้าที่ตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน และแนวปฏิบัติตนของลูกจ้างแรงงานต่างด้าวที่ควรทราบ
2. วิชาการปฏิบัติของแรงงานต่างด้าวที่มีใบอนุญาตทำงาน
3. วิชาว่าด้วยการเดินทาง เข้า - ออก ราชอาณาจักรไทย ของบุคคลต่างด้าว (ทั้งที่ชอบและไม่ชอบด้วยกฎหมาย ว่าด้วยคนเข้าเมือง)
4. วิชาว่าด้วยการป้องกันโรคติดต่อ และรักษาสุขภาพอนามัย

เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกต่อการนำความรู้ทางด้านวิชาการใน 4 หัวข้อวิชานี้ ไปฝึกอบรมให้ความรู้ตามโครงการ ฯ ผู้เขียนใคร่ขอกล่าวถึงขั้นตอนการเตรียมการสำหรับวิทยากรผู้เป็นเจ้าของวิชา หรือ ผู้รับมอบหมายและวิทยากรผู้ช่วย (ถ่ามแปลภาษา) ที่ควรทราบ เป็นการเบื้องต้นตามลำดับก่อนการบรรยายในแต่ละวิชา โดยอาศัยหลักการที่คล้ายคลึงกันดังนี้

ก. การจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวก

- (1) ด้านอุปกรณ์ แผ่นพับเอกสารที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับวิชาที่บรรยายในวิชานี้ เป็นภาษาไทยปนภาษาต่างชาติหรือเป็นภาษาต่างชาติล้วน ๆ เช่น ภาษาไทย และภาษาเมียนมาร์ ภาษาเมียนมาร์ล้วน ๆ เป็นต้น
- (2) ด้านบุคคลกร ในที่นี้หมายถึงวิทยากรผู้ช่วยผู้ซึ่งทำหน้าที่เป็นล่ามแปลภาษา ซึ่งสำนักงานแรงงานจังหวัดเป็นผู้อำนวยความสะดวกจัดหาให้เพื่อประโยชน์ในการสื่อสารแปลภาษาสลับการพูดกับวิทยากรหลักซึ่งส่วนมากวิทยากรหลักจะไม่มีความรู้ในภาษาต่างชาตินั้น ๆ โดยตรง มีความจำเป็นจะต้องใช้ล่ามหรือวิทยากรผู้ช่วยเป็นผู้ช่วยเหลือในการสื่อสารระหว่าง ผู้บรรยายกับผู้รับการอบรม

ข. ข้อควรปฏิบัติ

- (1) เพื่อให้การฝึกอบรมเป็นไปอย่างสะดวกและไม่เป็นปัญหาอุปสรรคต่อการบรรยายให้ความรู้หรือเกิดการเข้าใจผิดในกรณีต่าง ๆ เช่น วิทยากรหลักบอกว่าข้อห้ามที่ไม่ควรปฏิบัติแต่ วิทยากรผู้ช่วยหรือล่ามฟังไม่ชัดเข้าใจผิดว่า ข้อห้ามคือข้อปฏิบัติความหมายจะเป็นไปในทางตรงกันข้ามและผลเสียหายจะเกิดขึ้นตามมาในประการต่าง ๆ เป็นต้น วิทยากรหลักควรที่จะได้หาเวลาซักซ้อมความเข้าใจในการเล่าเรื่องเนื้อหาที่จะบรรยายในวิชานี้ก่อนการอบรมอย่างน้อยเป็นการล่วงหน้า หรือจัดเอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิชาที่บรรยายให้ วิทยากรผู้ช่วยหรือล่ามได้ศึกษาทำความเข้าใจก่อนทุกครั้ง จะทำให้การบรรยายให้ความรู้กับการแปลเป็นไปในทิศทางเดียวกัน
- (2) การบรรยายควรจะสลับกันพูดระหว่างวิทยากรหลักกับวิทยากรผู้ช่วย (ล่ามแปลภาษา) คนละประมาณ 1 – 3 นาที หรือ ประโยคต่อประโยค ข้อต่อข้อแต่ก็ไม่เป็นการกำหนดตายตัว สาระสำคัญอยู่ที่ว่าให้ผู้รับการอบรมฟังรู้เรื่องอย่างต่อเนื่องและการแปลโดยเว้นวรรคเพียงพอให้ผู้ทำหน้าที่เป็นล่าม สามารถแปลได้อย่างสะดวก เช่น ประโยคไม่ควรยาวมากเกินไปเพราะอาจทำให้แปลผิดความหมายได้ง่าย หรือแปลไม่ครบถ้วนสาระสำคัญตกหล่นในประเด็นสำคัญ เป็นต้น
- (3) วิทยากรผู้บรรยาย ควรกล่าวคำทักทายเป็นภาษาต่างชาติได้บ้าง ก็จะเป็นการสร้างบรรยากาศความสนใจสำหรับผู้รับการอบรมได้ ตามสมควร เช่น การสวัสดี การไต่ถามว่ามีความเข้าใจหรือไม่ มีอะไรซักถาม เป็นต้น
- (4) วิทยากรควรเตรียมเรื่องที่เป็นลักษณะการยกตัวอย่างหรือนำเอาตัวอย่างที่เกิดขึ้นจากการทำงานจริง แต่ไม่จำเป็นต้องระบุชื่อตัวบุคคล หรือเล่าในรายละเอียดมากนัก เช่น เมื่อเดือน กรกฎาคม 2546 ที่ผ่านมานายหม่องบิ (นามสมมุติ) ออกไปเยี่ยมญาติในจังหวัดกำแพงเพชร โดยมีได้ขออนุญาตนายจ้าง และ นายทะเบียนจังหวัดตาก ได้มอบหลบหนีไปในตอนกลางคือ ถูกด่านตรวจคนเข้าเมืองจับได้ ถูกลงโทษปรับเป็นเงิน..... เป็นต้น ทำให้ผู้รับฟังการบรรยายได้เห็นตัวอย่างที่เป็นรูปธรรม ไม่เบื่อหน่าย

1. วิชาสำหรับหน้าที่ตามกฎหมายคุ้มครองและแนวปฏิบัติคนของลูกจ้างแรงงานต่างด้าวที่ควรทราบ

1.1 จุดประสงค์

- 1) เพื่อให้ลูกจ้างแรงงานต่างด้าวทราบและเข้าใจหลักเกณฑ์และเงื่อนไข สิทธิ และหน้าที่ของแรงงานต่างด้าวภายใต้กฎหมายไทย ในส่วนที่ว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิไว้สำหรับคนไทยเท่านั้น เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 การใช้แรงงานเด็กการใช้แรงงานหญิง เป็นต้น
- 2) เพื่อให้ลูกจ้างแรงงานต่างด้าวทราบแนวทางและสามารถใช้แนวปฏิบัติคน (ตามที่สำนักงานแรงงานฯ ได้ประยุกต์แนวทางจากการปฏิบัติคนของแรงงานไทยในกลุ่มประเทศมุสลิม เช่น บรูไน และวัฒนธรรมไทยประจำวันเบื้องต้นที่ควรทราบ) เรียกว่า แนวปฏิบัติของลูกจ้างที่เป็นแรงงานต่างด้าวในสถานประกอบการรวม 15 ข้อ ซึ่งลูกจ้างแรงงานต่างด้าวจะสามารถนำไปปรับใช้กับนายจ้างคนไทย เจ้าหน้าที่บ้านเมืองที่เป็นคนไทยคนงานไทยหรือคนงานสัญชาติอื่น ๆ ในสถานประกอบการที่ตนทำงานอย่างสันติราบรื่นและบรรเทาปัญหาข้อพิพาทขัดแย้งต่าง ๆ
- 3) เพื่อเป็นการสร้างทัศนคติที่ดีระหว่างแรงงานต่างด้าวกับนายจ้างสถานประกอบการรวมทั้งบุคคลอื่น ๆ เช่น เจ้าหน้าที่บ้านเมืองของไทย และลดสภาพปัญหาอันสืบเนื่องมาจากการไม่เข้าใจ หลักเกณฑ์การปฏิบัติต่าง ๆ เช่น การไม่รู้กฎหมายไทย วัฒนธรรมประจำวันเบื้องต้นของคนไทยโดยทั่วไปที่ควรทราบ เป็นต้น

1.2 ขอบเขตเนื้อหาวิชา ประกอบด้วยเนื้อหาสาระ 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นการเล่าเรื่องโดยเบื้องต้นเกี่ยวกับบทบาทการเข้ามาปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บ้านเมืองของรัฐ ที่เกี่ยวข้องกับแรงงานต่างด้าวในสังกัดกระทรวงแรงงานที่สำคัญได้แก่ สำนักงานแรงงานจังหวัด สำนักงานสวัสดิการ และคุ้มครองแรงงานจังหวัด สำนักงานจัดหางาน และสำนักงานสาขาในระดับอำเภอ (ถ้ามี) ค่อยจากนั้นเป็นการสรุป เรื่องราวสิทธิหน้าที่ของลูกจ้างแรงงานต่างด้าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่มีการได้รับผ่อนผันให้ทำงานในสถานประกอบการในราชอาณาจักรไทย เป็นการชั่วคราวว่าอะไรเป็นสิ่งที่ลูกจ้างแรงงานต่างด้าวพึงจะมีสิทธิและหน้าที่ได้ตามกฎหมายไทยบ้าง เช่น การยื่นข้อร้องทุกข์ โดยสันติตามขั้นตอนกฎหมายไทย การลาหยุดในกรณีต่าง ๆ ของคนงาน การใช้แรงงานหญิงและเด็ก เป็นต้น ทั้งนี้โดย

สรุปเป็นแนวภาพรวมกว้าง ๆ ซึ่งเป็นสาระสำคัญได้จากกฎหมายแรงงานต่าง ๆ อาทิ กฎหมายพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ของประเทศไทยกฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์ เป็นต้น

ส่วนที่ 2 เป็นการกล่าวสรุปหลักเกณฑ์แนวประพฤติปฏิบัติคนของลูกจ้างแรงงานต่างด้าว โดยย่อตามแนวปฏิบัติของลูกจ้างแรงงานต่างด้าวในสถานประกอบการ (ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานแรงงานจังหวัดตาก) รวม 15 ข้อ โดยเน้นย้ำว่าการปฏิบัติให้ถูกต้องทำอย่างไร อะไรเป็นข้อควรปฏิบัติ อะไรเป็นข้อห้ามไม่ควรทำ

สรุปบทวนเนื้อหาจากส่วนที่ 1 และ 2 โดยย่อ โดยย่อในประเด็นสำคัญในส่วนที่ลูกจ้างแรงงานต่างด้าวจะสามารถทำความเข้าใจและปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง เพื่อสิทธิประโยชน์ของตัวเอง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของกฎหมายการคุ้มครองแรงงานก็ดี หรือการปฏิบัติตามความแนววัฒนธรรมไทยที่สำคัญก็ดี เพื่อเป็นการซักซ้อมวัตถุประสงค์ความเข้าใจ วิทยากรควรจะได้ ซักถามผ่านล่ามแปลภาษา ซึ่งเป็นวิทยากรผู้ช่วย จะได้ทราบว่าผู้รับการอบรมมีความเข้าใจอย่างถูกต้องหรือไม่ มีข้อสงสัยจะซักถามหรือมีความคิดเห็นในเรื่องใดบ้าง

1.3 ระยะเวลาการอบรมให้ความรู้ ใช้ระยะเวลาประมาณ 30 นาที หรือ 1-2 ชั่วโมง (ขึ้นอยู่กับโอกาส เวลาและสถานที่ที่ปรับขยายเวลาได้ตามความเหมาะสม)

1.4 ตัวอย่างการบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับสาระประจำวิชานี้ ซึ่งจะเป็นการเลือกพิจารณาเฉพาะส่วนที่เป็นสาระสำคัญมาเป็นเพียงบางส่วน หรือ ทั้งหมดในขอบเขตการบรรยายในส่วนที่ 1 และ 2 ดังนี้คือ

หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของแรงงานต่างด้าว

ในสังกัดกระทรวงแรงงาน (กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมเดิม) มีดังนี้คือ

- 1) สำนักงานแรงงานจังหวัด เป็นหน่วยงาน ผู้แทน ของสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานมีหน้าที่ในการดูแลประสานงาน เกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวในภาพรวม ในระดับจังหวัด
- 2) สำนักงานจัดหางานจังหวัด เป็นหน่วยงานผู้แทนของกรมการจัดหางานมีหน้าที่ในการพิจารณา เกี่ยวกับคุณสมบัติผู้จุด หรือต่อทะเบียนแรงงานต่างด้าวที่ได้รับการผ่อนปรนให้ได้รับใบอนุญาตทำงานกับนายจ้างในสถานประกอบการรวมทั้ง การดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแรงงานต่างด้าวในประการอื่น ๆ เช่น การตรวจสถานประกอบการนายจ้างที่มีแรงงานต่างด้าว การชี้แจงให้ความรู้โดยทั่วไปเกี่ยวกับเงื่อนไข การต่อใบอนุญาตทำงาน เป็นต้น โดยจังหวัดที่มีสำนักงานสาขาอำเภอ ก็จะมีหน้าที่เช่นเดียวกันกับสำนักงานจัดหางานจังหวัด โดยคล้ายคลึงกัน ยกเว้นในส่วนที่กำหนดไว้ให้เป็นอำนาจของจังหวัด โดยเฉพาะเท่านั้น

3) สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด เช่น กรมสวัสดิการ และคุ้มครองแรงงาน

มีหน้าที่ด้านแรงงานต่างด้าวในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพการจ้าง การไต่ถามไต่สวนกรณีพิพาทกรณีที่มีการปิดงานของนายจ้าง หรือ การนัดหยุดงานโดยลูกจ้าง การห้ามใช้แรงงานหญิง และเด็ก ทำงานบางประเภท เป็นต้น

“ พนักงานเจ้าหน้าที่ ” ตามมาตรา 5 แห่ง พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2521 ที่ได้รับการแก้ไขเพิ่มเติม¹ ตามคำสั่งกระทรวงแรงงานฉบับต่าง ๆ (ปรากฏตาม ข้อนิยามศัพท์ และภาคผนวกในคู่มือ) ได้กำหนดให้ข้าราชการในสังกัดกระทรวงแรงงาน ๙ เป็น พนักงานเจ้าหน้าที่ ดังนี้ คือ

1. แรงงานจังหวัด (แรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดเดิม) และข้าราชการพลเรือนสามัญระดับ 3 ขึ้นไปซึ่งสังกัดสำนักงานแรงงานจังหวัด ทุกคนเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่
2. จัดหางานจังหวัด และข้าราชการพลเรือนสามัญระดับ 3 ขึ้นไป(รวมทั้งจัดหางานสาขาอำเภอ)ซึ่งสังกัดสำนักงานจัดหางานจังหวัด ทุกคนเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่
3. สวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด และข้าราชการพลเรือนสามัญระดับ 3 ขึ้นไป ซึ่ง สังกัดสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดทุกคนเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่

การจ้างงาน ตามลักษณะประมวลกฎหมายแบ่งและพาณิชย์บรรพ 3 ลักษณะ 6 ว่าด้วยการจ้างแรงงาน² มีเนื้อหาสาระสำคัญเกี่ยวกับ กติกาเงื่อนไขทั่ว ๆ ไปทางกฎหมายที่เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง จะกล่าวเฉพาะบางส่วนเท่านั้น

สัญญาจ้างแรงงานเป็นสัญญาที่บุคคลหนึ่งเรียกว่าลูกจ้างตกลงจะทำงานให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่งเรียกว่า นายจ้างและตกลงจะให้รับจ้างตลอดเวลาที่ทำงานให้

การจ้างแรงงาน มิได้กำหนดตายตัวว่าจะต้องทำหลักฐานเป็นหนังสือ อาจเป็นเพียงแต่ตกลงกันด้วยวาจา ก็ถือว่าสัญญาจ้างแรงงานเกิดขึ้นแล้ว

การจ้างแรงงานต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขดังนี้

1. ไม่เป็นการต้องห้ามขัดแย้งโดยกฎหมายอันขัดต่อความเรียบร้อย หรือ ศีลธรรมอันดีต่อประเทศไทย ซึ่งมีผลทำให้การกระทำนั้นเป็นโมฆะ เช่น ผลิตยาเสพติด ผลิตอาวุธสงคราม เป็นต้น
2. การแสดงเจตนาตกลงทำสัญญาขัดหรือต่ำกว่ามาตรฐานที่กฎหมายคุ้มครองแรงงาน กำหนดข้อมเป็นโมฆะ เช่น การให้ลูกจ้างทำงานติดต่อกัน 6 - 7 ชั่วโมง โดยที่ไม่มีกำหนดเวลาหยุดพัก ให้กับลูกจ้างตามสมควรถือว่าเป็นการขัดต่อมาตรฐานที่กำหนด

3. เมื่อมีข้อตกลง สภาพการจ้างระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างเกิดขึ้นมีผลบังคับใช้แล้ว ห้ามมิให้นายจ้างทำสัญญา จัดหรือแย้งกับข้อตกลงสภาพการจ้างเดิมที่ทำไว้ยกเว้นจะเป็นคุณแก่ลูกจ้างยิ่งกว่า เช่น เดิมกำหนดให้ลูกจ้างมีสิทธิพักผ่อนได้สัปดาห์ละ 1 วัน และ ต่อมา มีสภาพสัญญาจ้างให้ลูกจ้างมีสิทธิพักผ่อนได้สัปดาห์ละ 2 วัน อย่างนี้ถือว่าเป็นคุณแก่ลูกจ้าง

ก. สิทธิและหน้าที่ของนายจ้างที่ลูกจ้างควรทราบ³

1. สิทธิของนายจ้าง

- 1.1 นายจ้างมีสิทธิมอบงานให้ลูกจ้างทำ เช่น งานทอผ้าในโรงทอผ้าเป็นต้น
- 1.2 นายจ้างมีสิทธิที่จะ โอนความเป็นนายจ้างให้บุคคลอื่นได้เมื่อลูกจ้างยินยอมพร้อมใจด้วย เช่น นายแดงขายกิจการให้นายดำ และ นายมะจิ้นยินยอมเป็นลูกจ้างนายดำเป็นต้น
- 1.3 นายจ้างมีสิทธิบอกเลิกสัญญาได้ถ้าลูกจ้างรับรองโดยแสดงออกชัดเจน หรือโดยปริยายว่าตน เป็นผู้ที่มีมือพิเศษแล้วปรากฏภายหลังว่ามีได้มีฝีมือเช่นนั้น ตัวอย่าง เช่น นายหม่อง อดอ้างว่าตนมีฝีมือในการเขียนภาพลายศิลปะพม่า บนถ้วยชารามิคได้วันละ 20 ใบ แต่เมื่อทำงานดังกล่าวให้นายจ้างปรากฏว่านายหม่องไม่สามารถเขียนภาพลายศิลปะดังกล่าวได้เลย หรือเขียนได้เพียงวันละ 2 ใบ เท่านั้นก็ถือได้ว่าไร้ฝีมือดังนั้น นายจ้างจึงมีสิทธิเลิกจ้างได้ทันที เป็นต้น
- 1.4 นายจ้างมีสิทธิจ่ายสินจ้างเมื่องานเสร็จ หรือ เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาที่กำหนดจ่ายสินจ้างนั้น เว้นแต่ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น เช่น นายสมศักดิ์ นายจ้างฟาร์มเลี้ยงไก่จ้างให้นายชเวย์ ดูแลให้อาหารและน้ำไก่ วันละ 2 เวลา โดยจ้างเป็นเงินเดือน ๆ ละ 5,000 บาท โดยรับนายชเวย์เข้ามาทำงานเมื่อวันที่ 1 กันยายน 2546 และ เมื่อถึงวันที่ 30 กันยายน 2546 นายสมศักดิ์ก็จะ จ่ายเงินให้แก่ นายชเวย์เป็นจำนวนเงิน 5,000 บาท ตามที่ได้ตกลงกันไว้ เป็นต้น
- 1.5 นายจ้างมีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายจากลูกจ้างได้ ถ้าลูกจ้างออกจากงานโดยไม่บอกกล่าวล่วงหน้า หรือบอกกล่าวล่วงหน้าแต่ไม่ครบระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด เช่น นายสีจ้างนายชออุ ในอัตราเดือนละ 6,400 บาท เป็นระยะเวลา 12 เดือน ปรากฏว่า นายชออุทำงานไปได้ 4 เดือนเศษ โดยเริ่มการจ้างตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2546 และเมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2546 นายชออุ ถือโอกาสหนีออกจากงานไปทำให้อกิจการฟาร์มกุ้ง ของนายสีนายจ้างเสียหาย เช่นนี้ นายสีมีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายจาก นายชออุได้

1.6 นายจ้างมีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายจากลูกจ้างได้ ถ้าลูกจ้างจงใจหรือประมาทเลินเล่อทำให้นายจ้างเสียหาย หรือฝ่าฝืนคำสั่งระเบียบข้อบังคับของนายจ้าง อันเป็นการผิดสัญญาจ้างแรงงานตัวอย่างเช่น นายแมวซึ่งเป็นนายจ้างได้ จ้างให้นายอาเจ หล่อเครื่องปั้นดินเผาซึ่งเป็นรูปแจกัน ปรากฏว่านายอาเจได้นำสุราเข้าไปดื่มในโรงงานและเกิดอาการเมาสุรา เขาเรดจักรยานยนต์มาขับเล่นในโรงงาน ทำให้แจกันดินเผาของนายจ้าง แตกซำรุดเสียหายไปเป็นจำนวน 60 ใบ เช่นนี้ ถือว่านายอาเจประมาทเลินเล่อ นายจ้างมีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายได้ทันที

1.7 นายจ้างมีสิทธิออกคำสั่งและใช้อำนาจบังคับบัญชาโดยชอบด้วยกฎหมายให้ลูกจ้างปฏิบัติงานได้

ตัวอย่างเช่น นายจ้างได้จ้างให้นายหม่องยี มาเป็นพ่อครัวปรุงอาหารแต่จะใช้ให้นายหม่องยี ไปขับรถบรรทุกไม่ได้ เพราะไม่ได้จ้างให้มาขับรถด้วยเป็นต้น

2. หน้าที่ของนายจ้าง

2.1 การจ่ายเงินจ้าง หรือ ค่าจ้าง

2.2 การบอกเลิกสัญญาจ้าง โดยการบอกกล่าวล่วงหน้า

ข. สิทธิและหน้าที่ของลูกจ้าง⁴

1. สิทธิของลูกจ้าง

ลูกจ้างมีสิทธิตามกฎหมายดังนี้ คือ

1. ลูกจ้างมีสิทธิที่จะได้รับเงินจ้างตลอดระยะเวลาที่ทำงานให้แก่นายจ้าง
2. ลูกจ้างมีสิทธิที่จะได้รับเงินจ้างตลอดระยะเวลาที่ลูกจ้างพร้อมที่จะทำงานให้แก่นายจ้าง
3. ลูกจ้างมีสิทธิให้บุคคลภายนอกทำงานแทนถ้านายจ้างยินยอม พร้อมใจด้วย
4. ลูกจ้างมีสิทธิที่จะเรียกร้องเงินจ้าง แทนการบอกกล่าวล่วงหน้าได้ถ้านายจ้างเลิกจ้างโดยไม่บอกกล่าวล่วงหน้า

2. หน้าที่ของลูกจ้าง

1. ลูกจ้างมีหน้าที่ทำงานให้นายจ้าง
2. ลูกจ้างต้องทำงานนั้นด้วยตนเอง
3. ลูกจ้างต้องทำงานให้ปรากฏฝีมือ พิเศษตามที่รับรองบอกกล่าวไว้
4. ลูกจ้างต้องไม่ขาดงาน โดยไม่มีเหตุอันควร
5. ลูกจ้างต้องบอกกล่าวล่วงหน้าให้นายจ้างทราบเมื่อก่อนวันที่ตนจะออกจากงาน หรือไม่ทำงานกับนายจ้างต่อไป

6. ลูกจ้างต้องไม่ขัดคำสั่งอันชอบด้วยกฎหมายของนายจ้าง
7. ลูกจ้างต้องไม่ละเลยคำสั่งของนายจ้างเป็นอาจฉิน
8. ลูกจ้างต้องไม่ละทิ้งการงานไปเสีย ให้นายจ้างเสียหาย
9. ลูกจ้างต้องไม่กระทำความผิดวินัยร้ายแรง
10. ลูกจ้างต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ลุล่วงไปโดยถูกต้องและสุจริต

ค. ความสิ้นสุดของสัญญาจ้างแรงงาน⁵

1. เมื่อลูกจ้างตาย พิกار หรือไม่สามารถทำงานให้นายจ้างได้อีกต่อไป
2. เมื่อนายจ้างถึงแก่กรรม และสาระสำคัญอยู่ที่ตัวนายจ้าง
3. เมื่อครบกำหนดสัญญาจ้าง
4. เมื่อฝ่ายนายจ้าง หรือ ลูกจ้างขอลเลิกสัญญาจ้าง
5. เมื่อนายจ้างใช้คำสั่ง โดยชอบด้วยกฎหมายไล่ออก เพราะลูกจ้างฝ่าฝืนระเบียบข้อบังคับอันชอบด้วยกฎหมายของนายจ้าง
6. เมื่อลูกจ้างขาดงาน โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร
7. เมื่อนายจ้างโอนสิทธิการเป็นนายจ้างให้บุคคลอื่น โดยลูกจ้างนั้น ไม่ยินยอม

แนวปฏิบัติของลูกจ้างที่เป็นแรงงานต่างด้าวในสถานประกอบการ⁶

1. ไม่เล่นการพนันทุกชนิดในสถานประกอบการโดยเด็ดขาด
2. ไม่นำสารสิ่งเสพติดเข้าไปในสถานประกอบการ หรือบริเวณสถานประกอบการ โดยเด็ดขาด เช่น บ้านพักคนงาน โรงอาหาร เป็นต้น ไม่ว่าจะเป็นการจำหน่าย จ่ายแจก ซื้อมา หรือเสพ ห้ามกระทำในทุกกรณีเพราะถือว่าผิดกฎหมายของประเทศไทย
3. หากคนงานประสบปัญหาในการทำงานควรถือปฏิบัติตามขั้นตอนโดยสันติ ตามระเบียบข้อบังคับกฎหมายไทย และกฎกติกาของสถานประกอบการต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ เช่น ร้องทุกข์ต่อเจ้าหน้าที่ของสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดตาก กรณีที่มีกรณีพิพาทระหว่างลูกจ้างด้วยกัน ระหว่างลูกจ้างกับนายจ้าง เป็นต้น
4. ไม่ควรประพฤติ หรือกระทำการใด ๆ อันเป็นลักษณะดูถูก ดูหมิ่นเหยียดหยาม หรือล่วงละเมิดล้อเลียนศาสนาใด ๆ โดยดล้ายคลึงกัน ห้ามกระทำโดยเด็ดขาด
5. ห้ามกระทำการรุนแรงใด ๆ หรือกระทำการดูถูกเหยียดหยามนายจ้าง หรือผู้อื่น ด้วยการกระทำในลักษณะต่าง ๆ เช่น การใช้คำพูดไม่สุภาพ หยาบคาย ไม่ให้เกียรติผู้อื่น เป็นต้น
6. ห้ามหยิบฉวย หรือลักขโมยสิ่งของใด ๆ ของลูกจ้างเพื่อนร่วมงาน นายจ้าง หรือบุคคลใด ๆ ในสถานประกอบการมาเป็นของคนซึ่งถือว่าเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย
7. ไม่สูบบุหรี่ในสถานประกอบการ หรือบริเวณที่ห้ามสูบบุหรี่ ได้แก่ สถานที่เก็บน้ำมัน เชื้อเพลิงสถานที่เก็บวัสดุที่อาจจะจุดติดไฟได้ง่าย เป็นต้น หากจะสูบบุหรี่ควรจะไปสูบบุหรี่ที่โรงงานได้จัดไว้ให้เป็นการเฉพาะ
8. ไม่ก่อเหตุทะเลาะวิวาทเพราะอาจถูกไล่ออกหรือได้รับโทษจากกฎหมายไทย หากเป็นกรณีที่มีการบาดเจ็บ หรือเสียชีวิตจะได้รับโทษรุนแรงตั้งแต่การเนรเทศ จำคุก จนถึงประหารชีวิต
9. ห้ามนำเข้าหรือดื่มสุรา เบียร์ ของมึนเมาทุกชนิดในสถานประกอบการโดยเด็ดขาด
10. ให้ความร่วมมือในการรักษาความสะอาดของสถานประกอบการ ไม่ให้เกิดความสกปรก ไม่นำสัตว์เลี้ยงใด ๆ เข้ามาในสถานประกอบการ หรือนำสิ่งของใด ๆ ที่ก่อให้เกิดมลภาวะจนเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของเพื่อนร่วมงาน หรือนายจ้างเข้ามาในสถานประกอบการ
11. ควรทราบวัฒนธรรมของประเทศไทยในเรื่องทั่วไปเบื้องต้นที่นับว่าสำคัญเป็นอย่างยิ่งคือ

11. ควรทราบวัฒนธรรมของประเทศไทยในเรื่องทั่วไปเบื้องต้นที่นับว่าสำคัญเป็นอย่างยิ่งคือ
- 1) **การแสดงความขอบคุณ** ใช้เมื่อมีผู้ให้สิ่งของ หรือดำเนินการในเรื่องกิจธุระใด ๆ ให้ เช่น นายจ้างสถานประกอบการให้สิ่ง อุปกรณ์เครื่องใช้ส่วนตัว เพื่อนร่วมงานช่วยเหลือสิ่งของให้โดยกล่าวคำว่า “ขอบคุณ” บางกรณีผู้อาวุโสตำแหน่งงานสูงกว่าอาจใช้กริยาการยกมือไหว้ด้วยจะเป็นการดียิ่ง
 - 2) **การแสดงความขอโทษ** เมื่อได้ทำสิ่งใดโดยมิได้ตั้งใจจะให้เกิดขึ้นแต่ผลการกระทำนั้นทำให้ผู้อื่นท้อแท้ บาดเจ็บเล็กน้อย สิ่งของตกแตก เหยียบเท้าผู้อื่น เป็นต้น ให้กล่าวคำว่า “ขอโทษ” หากยกมือไหว้ขอโทษด้วยความนอบน้อมอย่างจริงใจเป็นการกระทำที่คนไทยยกย่อง ชมเชยเป็นอย่างยิ่ง
 - 3) **การแสดงความรับผิดชอบเมื่อกระทำผิด** คือ การทำผิดโดยทั่วไปที่ธรรมเนียมคนไทยถือว่าเมื่อทำผิดในสิ่งใดต้องกล่าวรับผิดชอบถือว่าเป็นสุภาพบุรุษ โดยที่ไม่โยนความผิดให้ผู้อื่น เช่น ทำแจกันของโรงงานที่ทำงานอยู่แตก นายหม่อมขอมรับผิดชอบว่า “ผมเองครับที่ทำแจกันแตกแตกยินดีที่จะใช้ค่าเสียหาย” การกระทำดังกล่าวนี้คนไทยถือเคร่งครัด และให้การยกย่องชมเชยผู้ที่กระทำผิดแล้วกล้ารับผิดชอบ
 - 4) **การแสดงกริยาให้เหมาะสมกับกาลเทศะเวลา รวมทั้งการแต่งกายที่เหมาะสม** ในเรื่องนี้มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่ถูกจ้างแรงงานต่างด้าวควรได้รับทราบและถือเป็นเรื่องใหญ่ เพื่อป้องกันความเข้าใจผิดหรือปฏิบัติคนไม่ถูกต้อง เช่น การขี้นอาจจะเป็นกริยาที่น่ารักเหมาะสมในบางโอกาส แต่ข้อควรระวังและหลีกเลี่ยงคือ บางครั้งถูกจ้างในสถานประกอบการอาจจะมีทั้งคนไทยและคนต่างชาติหลายชาติปะปนกัน การขี้นหรือรำเริง อาจจะไม่ถูกกาลเทศะได้ซึ่งนำไปสู่การทะเลาะวิวาท ซกต้อยได้ง่าย หากได้พูดคุยกับคนไทยบ้างก็ทำให้รู้แนวปฏิบัติได้ดียิ่งขึ้น ส่วนการแต่งกายก็เช่นกัน ควรแต่งกายให้เหมาะสมกับสถานการณ์ เช่น การแต่งกายให้ถูกกฎระเบียบของสถานประกอบการ โรงงาน ไม่นุ่งผ้าตัวเดียวและไม่สวมเสื้อ เป็นต้น
 - 5) **การระมัดระวังไม่ใช้กริยาอาถรรพ์** ที่คนไทยถือเคร่งครัดมากหากปฏิบัติไม่ถูกต้องนับว่าเป็นอันตรายอย่างยิ่ง เป็นชนวนสู่การวิวาท เช่น การเอามือตบศีรษะผู้อื่นในลักษณะล้อเลียน การหยอกล้อเพื่อขณะทำงาน เอนิ้วเท้าชี้สิ่งของ การจับมือถือแขน หน้าอก สุภาพสตรี เป็นต้น เรื่องใดที่ไม่รู้ขอให้สอบถามจากคนไทยจะทำให้ทำงานในสถานประกอบการเป็นไปอย่างราบรื่น
12. ไม่ยุ่งส่งเสริมคนงานถูกจ้างอื่น ๆ กระทำความเสียหายต่อนายจ้าง หรือก่อความไม่สงบในสถานประกอบการ เช่นการนัดหยุดงาน การประท้วงที่ไม่ถูกต้อง หรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย เป็นต้น

13. การกระทำกิจกรรมใดนอกสถานประกอบการ บางครั้งอาจจะมีกิจกรรมที่ต้องออกไปนอกสถานประกอบการโดยความจำเป็น เช่น เยี่ยมบิดามารดาของคนที่กำลังป่วยไว้ในสถานที่พักใกล้เคียง เป็นต้น กรณีเช่นนี้ต้องทำหนังสือขออนุญาตจากนายจ้างให้ถูกต้องเป็นลายลักษณ์อักษร ตามขั้นตอนที่กำหนด ห้ามหลบหนีออกไปโดยที่ไม่ได้รับอนุญาตจากนายจ้าง เพราะนอกจากเป็นการฝ่าฝืนระเบียบของสถานประกอบการแล้ว อาจถูกตำรวจตรวจคนเข้าเมืองจับกุมดำเนินคดี และได้รับโทษ เช่น ถูกเนรเทศให้ออกนอกราชอาณาจักรไทย ถูกปรับ จำคุก เป็นต้น
14. เมื่อเกิดการเจ็บป่วยจะต้องรีบแจ้งให้นายจ้างได้รับทราบทันที และควรให้ความร่วมมือกับทางราชการเมื่อมีการตรวจสุขภาพตามเวลาที่กำหนดไว้
15. ไม่นำอาวุธปืน วัตถุระเบิด หรือสิ่งผิดกฎหมายที่ขัดต่อศีลธรรมอันดีในประเทศไทยเข้ามาในสถานประกอบการโดยเด็ดขาด

ที่มาของแนวปฏิบัติ : ประยุกต์จากข้อมูลการเดินทางไปทำงานของคนไทยที่ไปทำงานในประเทศมุสลิม เช่น บรูไน เป็นต้น และวัฒนธรรมของไทย

2. วิชาการปฏิบัติของแรงงานต่างด้าวที่มีใบอนุญาตทำงาน

2.1 จุดประสงค์

- 1) เพื่อให้ลูกจ้างแรงงานต่างด้าว ที่มีใบอนุญาตทำงานทราบบทบาทของกรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน ว่า มีภารกิจหน้าที่การให้บริการที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของแรงงานต่างด้าวในประการใดบ้าง
- 2) เพื่อชี้แจงให้ลูกจ้างแรงงานต่างด้าวที่ได้รับการอนุญาตให้ทำงานทราบคุณสมบัติเงื่อนไข ของผู้มีใบอนุญาตทำงาน ข้อควรปฏิบัติ ข้อห้าม การเพิกถอนใบอนุญาตอันเนื่องมาจาก การปฏิบัติตน อันเป็นการฝ่าฝืนระเบียบกฎหมายข้อบังคับ ตลอดจนสาเหตุที่ทำให้ ไม่สามารถรับการอนุญาตให้ทำงานได้ต่อไป เช่นเจ็บป่วยเป็นโรคต้องห้าม 7 โรค ตามประกาศของทางราชการ เป็นต้น

2.2 ขอบเขตเนื้อหาวิชา

เป็นการแนะนำหน่วยงานสำนักงานจัดหางานจังหวัด รวมทั้งหน่วยงานสาขาในระดับอำเภอ (ถ้ามี) ให้ทราบเกี่ยวกับ ที่ตั้ง หมายเลขโทรศัพท์ของสำนักงานฯ บทบาทหน้าที่ ว่า งานเกี่ยวกับการให้บริการด้านแรงงานต่างด้าวมีอะไรบ้าง เช่น การต่อทะเบียนใบอนุญาต การพิจารณาคำขออนอกเขตพื้นที่ของแรงงานต่างด้าวการชี้แจงประชาสัมพันธ์ความรู้แก่นายจ้างและลูกจ้างแรงงานต่างด้าว ณ สถานประกอบการนายจ้าง เป็นต้น เป็นการกล่าวถึงคุณสมบัติเงื่อนไขของผู้มีใบอนุญาตทำงาน การถูกเพิกถอนสิทธิในกรณี ต่าง ๆ ข้อควรปฏิบัติ ข้อห้ามที่แรงงานต่างด้าวควรทราบตามกฎหมายต่างๆ ที่สำคัญได้แก่ พระราชบัญญัติว่าด้วยการทำงานของแรงงานต่างด้าว พ.ศ. 2521 พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 เป็นต้น ซึ่งในกฎหมายแต่ละฉบับก็จะมีบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนกระทำความผิดตามความหนักเบาที่ไม่เท่ากัน ตั้งแต่โทษปรับ จนกระทั่งถึงจำคุกหรือเนรเทศหรือการส่งกลับ

2.3 ระยะเวลาการอบรมให้ความรู้ ใช้ระยะเวลาประมาณ 30 นาที หรือ 1-2 ชั่วโมง

(ขึ้นอยู่กับโอกาส เวลาและสถานที่ปรับขยายเวลาได้ตามความเหมาะสม)

2.4 ตัวอย่างการบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับสาระประจำวิชานี้ ซึ่งจะเป็นการเลือกพิจารณาเฉพาะส่วนที่เป็นสาระสำคัญมาเป็นเพียงบางส่วน หรือ ทั้งหมดในขอบเขตการบรรยายในส่วนที่ 1 และ 2 ดังนี้คือ

ส่วนที่ 1

1. ที่ตั้งและภารกิจของ

สำนักงานจัดหางานจังหวัด⁷ ตำแหน่งหัวหน้าส่วนราชการคือ จัดหางานจังหวัดตั้งอยู่ เลขที่ 9 / 68 ถนนหมาดไทยบำรุง ตำบลหนองหลวง อำเภอเมือง จังหวัดตาก หมายเลขโทรศัพท์ 0-5551-4569 และมีสาขาที่อำเภอแม่สอด ตั้งอยู่เลขที่ 114 / 38 ถนนชิตwana ตำบลแม่สอด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก โทรศัพท์ 0-5553-4639 โทรสาร 0-5553-4640

- 1) หน้าที่หลักโดยทั่วไปได้แก่การบริการเกี่ยวกับการทำงานของคนไทย เช่นการรับสมัครงาน การแจ้งตำแหน่งงานว่าง เป็นต้น
- 2) หน้าที่เฉพาะได้แก่ การให้คำปรึกษา และบริการข้อมูลการกำหนดคุณสมบัติออกใบอนุญาตทำงานให้แก่แรงงานต่างด้าว เช่น กรณีการจดทะเบียน หรือ ค่ทะเบียนเพื่อรับใบอนุญาตทำงาน ตามมติของรัฐบาลไทย ซึ่งจะกำหนดพิจารณาอนุญาตก่อนปรนให้เป็นครั้งคราวตามที่เห็นสมควร การพิจารณาอนุญาตให้ลูกจ้างเปลี่ยนนายจ้างได้ เป็นต้น

ส่วนที่ 2

2. ข้อห้าม ข้อควรปฏิบัติ⁸

ในกรณีที่ลูกจ้างแรงงานต่างด้าว ที่ได้รับการผ่อนผันจดทะเบียน ผ่าฝืนกระทำผิด บทบัญญัติระเบียบข้อบังคับของกฎหมายไทย ซึ่งมีสาระสำคัญโดยสรุปที่ควรทราบดังนี้ เฉพาะที่สำคัญ คือ

- 1) ต้องทำงานตรงกับงานที่กำหนดไว้ในใบอนุญาตเท่านั้น
- 2) ห้ามเปลี่ยนท้องที่การทำงาน และห้ามเปลี่ยนนายจ้างโดยผลการ
- 3) ห้ามออกนอกเขตพื้นที่โดยมิได้รับอนุญาต
- 4) ห้ามชุมนุมเรียกร้อง หรือก่อเหตุนัดหยุดงานรวมทั้งกระทำการใด ๆ ที่มีลักษณะเป็นการก่อความไม่สงบในสังคม
- 5) ห้ามกระทำการอันเป็นความผิดกฎหมายอาญาของไทยรวมถึงการพนันและยาเสพติดทุกชนิด
- 6) จะต้องเคารพ และปฏิบัติตามข้อบังคับในการทำงาน หากฝ่าฝืนนายจ้างอาจเลิกจ้างได้
- 7) กรณีบัตรใบอนุญาตทำงานสูญหายหรือชำรุดให้แจ้งนายจ้างเพื่อขอมีบัตรใหม่ภายใน วันต้องชำระภาษีเงิน ได้ตามที่กฎหมายกำหนด

3. สำหรับบทลงโทษ⁹ ตามความหนักเบามีดังนี้

- 1) คนต่างด้าวที่เข้ามาในราชอาณาจักร โดยไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ต้องระวางโทษ จำคุกไม่เกิน 2 ปี ปรับไม่เกิน 20,000 บาท
- 2) คนต่างด้าวผู้ใดทำงาน โดยไม่มีใบอนุญาตทำงานต้องระวางโทษจำคุก ไม่เกิน 3 เดือน ปรับไม่เกิน 5,000 บาท หรือ ทั้งจำทั้งปรับ
- 3) บุคคลใดรับคนต่างด้าว ซึ่งไม่มีใบอนุญาตเข้าทำงาน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
- 4) คนต่างด้าวทำงาน ไม่ตรงตามงานที่ระบุไว้ในใบอนุญาตเปลี่ยนท้องที่สถานที่หรือเปลี่ยนนายจ้าง โดยไม่ได้รับอนุญาตต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 2,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

4. โรคที่แรงงานต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้ทำงานพึงทราบ¹⁰ ซึ่งถ้าผู้ใด เกิดการเจ็บป่วยอาจถูกเพิกถอนใบอนุญาตให้ทำงาน หรือ หมกฉีกรักษาต่อใบอนุญาต 7 โรค ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุขมีดังนี้ คือ

- 1) โรควัณโรคระยะติดต่อ
- 2) โรคเรื้อนในระยะที่ปรากฏอาการเป็นที่รังเกียจแก่สังคม
- 3) โรคเท้าช้าง
- 4) โรคซิฟิลิสในระยะที่ 3
- 5) การติดสารเสพติดให้โทษ
- 6) โรคพิษสุราเรื้อรัง
- 7) โรคจิต จิตฟั่นเฟือน

เมื่ออธิบายผ่านล่าม ผู้แปลภาษาต่างชาติ ในส่วนที่ 1 และ 2 ตามลำดับแล้ววิทยากรจะกล่าวสรุปทบทวน ประกอบการเปิดโอกาสให้ซักถาม หรือ ให้ผู้รับการอบรมซึ่งเป็นลูกจ้างแรงงานต่างด้าวได้แสดงความคิดเห็นในระหว่างที่มีการอธิบายเล่าเรื่องวิทยากรควรจะได้ยกตัวอย่างประกอบเพื่อให้ผู้รับการอบรมเข้าใจยิ่งขึ้น

3. วิชาว่าด้วยการเดินทางเข้า - ออกราชอาณาจักรไทยของบุคคลต่างด้าว (ทั้งที่ ชอบและไม่ชอบด้วยกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง)

1. จุดประสงค์

- 1) เพื่อให้ลูกจ้างแรงงานต่างด้าวทราบเรื่องราวที่มาของการเดินทางเข้า - ออกราชอาณาจักรไทย ว่า การเดินทางในลักษณะใดที่ถูกต้อง หรือไม่ถูกต้อง ตามกฎหมาย ว่า ด้วยคนเข้าเมืองในราชอาณาจักรไทย
- 2) เพื่อให้ลูกจ้างแรงงานต่างด้าว ได้ทราบเรื่องราวจากเรื่องจริงที่เกิดขึ้น โดยการยกตัวอย่างของวิทยากรผู้บรรยายจาก กรณี ดังต่อไปนี้
 - 2.1 ประสบการณ์ที่วิทยากรพบเห็นเองเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ เช่น คำเนิการจับกุมผู้หลบหนีเข้าราชอาณาจักร ไทยโดยผิดกฎหมายด้วยตนเอง เป็นต้น
 - 2.2 ประสบการณ์ที่วิทยากรทราบจากเพื่อนร่วมงาน หรือบุคคลอื่น ๆ ที่ รู้จัก หรือพบปะพูดคุยด้วย
 - 2.3 จากการอ่านพบเรื่องราวของวิทยากร ใน ข่าวหนังสือพิมพ์นิตยสาร สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ รวมทั้งข่าววิทยุและโทรทัศน์
 - 2.4 แหล่งข่าวสารอื่น ๆ เช่น สำนักวนคดีของพนักงานที่มีหน้าที่สอบสวน คำพิพากษาของศาล เป็นต้น
- 3) เพื่อให้ลูกจ้างแรงงานต่างด้าวได้มีส่วนร่วมในการเสนอเรื่องราว หรือ ลูกจ้างแรงงานต่างด้าวได้ซักถามปัญหาที่เกิดขึ้นจริงกับตัวลูกจ้างแรงงาน นั้นเอง อันเป็นการขจัดข้อสงสัย หรือความไม่แน่ใจว่าสิ่งที่ได้กระทำใน กรณีข้าง ที่กระทำแล้วจะเป็นการถูกต้อง หรือไม่เป็นการถูกต้องตาม กฎหมายไทย

2. ขอบเขตเนื้อหาวิชา ประกอบด้วยเนื้อหาสาระ ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นการเล่าเรื่องโดยเบื้องต้นตามลำดับ ตั้งแต่การที่บุคคลต่างด้าว เริ่มข้ามพรมแดน จากประเทศที่บุคคลสัญชาตินั้นมีภูมิลำเนาอาศัยอยู่ เข้ามาสู่ราชอาณาจักรไทย ในลักษณะต่าง ๆ ผ่านช่องทางเข้าออกทั้งที่เป็นช่องทางด่านเข้าออกตามธรรมชาติ และด่านที่ถูกต้องตามกฎหมาย ต่อจากนั้นก็จะเป็นเรื่องของบทบาทหน้าที่ของตำรวจประจำด่านตรวจคนเข้าเมือง ซึ่งถือว่าเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ของประเทศไทย ตามกฎหมายว่า ด้วยคน

ส่วนที่ 2

เข้าเมือง อันมีภารกิจในด้านต่าง ๆ อาทิเช่น การตรวจสอบบุคคลต่างด้าวที่ผ่านแดนเข้ามายัง ราชอาณาจักรไทย การจับกุมดำเนินคดี เปรียบเทียบปรับ หรือ ดำเนินการใดใด เพื่อที่จะขอตรวจดูหลักฐานประจำตัวของบุคคลต่างด้าวที่เข้า ว่าเป็นการเดินทางเข้ามาโดยถูกต้องหรือไม่ เข้ามาเพื่อวัตถุประสงค์ใดเป็นต้น สำหรับการบรรยายในส่วนนี้ จะเป็นการกล่าวเกี่ยวกับเงื่อนไข การสิ้นสุดของใบอนุญาตทำงานแรงงานต่างด้าวอันเนื่องมาจากการฝ่าฝืน ข้อปฏิบัติ การฝ่าฝืนข้อห้าม รวมทั้งสาเหตุซึ่งเนื่องมาจาก การเจ็บป่วย เป็นโรคต้องห้ามตามประกาศของทางราชการ 7 ประเภท เป็นการเล่าเรื่องราวของวิทยากร ในฐานะที่เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ ของด่านตรวจคนเข้าเมืองของประเทศไทย โดยการยกตัวอย่าง กรณีที่เกิดขึ้นจริง แต่จะใช้นามสมมุติ แทนชื่อบุคคลที่เห็นว่า ไม่ควรจะต้องเปิดเผยชื่อจริง (เพื่อเป็นการป้องกันการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล) หรือ อาจเป็นความลับของประเทศที่ไม่ต้องการจะเปิดเผย รายละเอียดสถานที่จริง ด้วยเหตุผลด้านความมั่นคง หรือ ชี้ช่องการกระทำผิด ความผิด การยกตัวอย่างเป็นอุทธาหารณ์ สามารถนำมาเล่าเรื่องได้จากที่มาของข่าวหนังสือพิมพ์ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับวิทยากรที่เล่าเรื่องนั่นเอง จากคำบอกเล่าของเพื่อนร่วมงาน บุคคลทั่วไป แนวดำเนินพิพากษา ฯลฯ

วิทยากร สรุปบทพจนนเนื้อหาจากส่วนที่ 1 และ 2 โดยย่อ ทั้งนี้ขอให้เน้นย้ำในเรื่องที่เห็นว่า ลูกจ้างแรงงานต่างด้าวส่วนใหญ่จะปฏิบัติกันไม่ถูกต้อง กระทำการฝ่าฝืน หรือละเลยการกระทำในส่วนที่เป็นข้อปฏิบัติ และข้อห้ามเป็นประจำ รวมทั้งการที่วิทยากรควรเปิดโอกาสให้ลูกจ้างแรงงานต่างด้าวที่รับการฝึกอบรม ชักถามข้อสงสัย หรือเสนอความคิดเห็น จะได้เป็นการป้องกันปัญหาที่ไม่ควรเกิดขึ้น เช่น ความไม่เข้าใจ หรือเข้าใจผิด ในข้อปฏิบัติและข้อห้าม บางประการว่า กำหนดไว้สำหรับคนไทย หรือคนต่างด้าว ดังกรณี อาชีพช่างตัดผมคนไทยทำได้แต่ห้ามคนต่างด้าวทำเพราะกฎหมาย กำหนดสงวนอาชีพไว้สำหรับคนไทย เท่านั้น หรือกรณีการเข้ารับราชการทหาร ตำรวจ เป็นต้น

3. ระยะเวลาการอบรมให้ความรู้ ใช้ระยะเวลาประมาณ 30 นาที หรือ 1 – 2 ชั่วโมง (ขึ้นอยู่กับโอกาส เวลาและสถานที่ปรับขยายเวลาได้ตามความเหมาะสม)

4. ตัวอย่างการบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับสาระประจำวิชา

ซึ่งจะเป็นการเลือกพิจารณาเฉพาะบางส่วนที่เป็นสาระสำคัญ หรือ ทั้งหมด ในขอบเขตการบรรยายในส่วนที่ 1 และ 2 (โดยการนำบางส่วนของกรณีศึกษาโครงการอบรมให้ความรู้แก่ลูกจ้างแรงงานต่างด้าว ในสถานประกอบการ จังหวัดตาก ประจำปี 2546 เมื่อเดือนกันยายน 2546)

ส่วนที่ 1

เมื่อแรงงานต่างด้าวผ่านพรมแดนเข้ามาสู่ราชอาณาจักรไทย ก็เป็นอำนาจหน้าที่ของด่านตรวจคนเข้าเมืองจะขอตรวจสอบหลักฐานต่าง ๆ ว่ามีเอกสารใดแสดงให้แก่เจ้าหน้าที่บ้าง เช่นหนังสือเดินทาง บัตรอนุญาตให้ทำงาน รวมทั้งสอบถาม ความประสงค์ว่าจะเดินทางไปไหนเป็นต้น หากกรณีตรวจพบว่าเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ก็จะดำเนินคดีเปรียบเทียบ ปรับ จับกุมดำเนินคดีหรือการส่งกลับ ฯลฯ

วิทยากรได้ กล่าวถึงเจตนารมณ์ของเจ้าหน้าที่ของประเทศไทยว่า เจ้าหน้าที่ของด่านตรวจคนเข้าเมืองมีเจตนาที่ดี ที่จะชี้แจงให้บุคคลต่างด้าวเข้าใจ ในเรื่องการเข้าเมืองโดยถูกต้องตามกฎหมายไทย อย่างตรงไปตรงมา สำหรับแรงงานต่างด้าวที่ได้รับการผ่อนปรนให้ได้รับใบอนุญาต ทำงาน ก็ควรจะได้ทราบหลักการในเมืองต้นพอสั่งเขป ดังนี้

ก. สาเหตุ หรือ การกระทำต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่การถูกเพิกถอนใบอนุญาต

ลูกจ้างแรงงานต่างด้าว อาจถูกเพิกถอนสิทธิใบอนุญาตทำงานได้หากขาดคุณสมบัติอันเป็นเงื่อนไขที่สำคัญ ได้แก่

- 1) บุคคลต่างด้าวที่ได้รับอนุญาต ให้ทำงานในเขตท้องที่ใดข้ามเขตโดยพลการ ไปยังท้องที่ที่ไม่ได้รับอนุญาตให้ทำงานด้วย อย่าง เช่น นายอ่องชู หลบนายจ้าง จากอำเภอแม่สอด ไปหาการค้าที่ป่วยเป็นไข้หวัด ในเขตอำเภอพบพระ โดยไม่ดำเนินการขออนุญาต จากนายทะเบียน ผู้มีอำนาจให้ถูกต้องตามขั้นตอนกฎหมาย เป็นต้น
- 2) บุคคลต่างด้าวที่มีใบอนุญาตทำงาน เจ็บป่วยโดยปรากฏอาการของโรค 7 ชนิด ที่ทางราชการไทย กำหนดให้ขาดคุณสมบัติและเพิกถอนใบอนุญาต เช่น โรคเท้าช้าง โรคซิฟิลิส โรคจิตพันเพื่อน เป็นต้น
- 3) คนต่างด้าวที่มีใบอนุญาต ทำงานถูกศาลพิพากษาถึงที่สุดให้ต้องโทษจำคุก ตามกฎหมายไทย ตัวอย่างเช่น นายเอหม่องมีความผิดฐานลักทรัพย์ นายหม่องบี มีความผิดฐานวางเพลิง และต้องโทษตามคำพิพากษาให้ต้องโทษจำคุก เป็นต้น

- 4) การที่คนต่างด้าวที่มีใบอนุญาตทำงาน ล้มเลิกแล้วมิได้รายงานตัวต่อ นายทะเบียน ภายในกำหนด ทำให้หมดสิทธิการต่ออายุใบอนุญาตทำงาน
- 5) มีคำสั่งโดยชอบด้วยกฎหมายของพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการทำงานของแรงงานต่างด้าว พ.ศ. 2521 ให้เพิกถอนใบอนุญาต
- 6) มีพฤติกรรมที่เป็นภัย ต่อความมั่นคงต่อประเทศไทย เช่น การก่อการร้าย เป็นสายลับ หากเจ้าหน้าที่ไทยตรวจพบแรงงานต่างด้าว ผู้มีใบอนุญาตทำงานมีพฤติกรรมเช่นนั้นจะถูกเพิกถอนใบอนุญาตทำงานทันที

ข. เงื่อนไขข้อยกเว้นออกนอกพื้นที่ได้

มีกรณีพิเศษ 3 ประการที่ถือเป็นข้อยกเว้นลูกจ้างแรงงานต่างด้าว ไม่ต้องถูกเพิกถอนสิทธิ ใบอนุญาตทำงาน ดังนี้คือ

- 1) กรณีที่ลูกจ้างแรงงานต่างด้าวได้รับหมายเรียก จากศาลไทยให้เดินทางไปเป็นพยานบุคคลในคดีต่าง ๆ ซึ่งในความเป็นจริง มีโอกาสที่จะเกิดขึ้นน้อยมาก
- 2) กรณีที่มีหนังสือเรียกตัวจากพนักงานเจ้าหน้าที่ ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานมีคำสั่งแต่งตั้ง
- 3) กรณีที่ลูกจ้างแรงงานต่างด้าวได้รับสิทธิอนุญาต ให้เดินทางไปรับการรักษาพยาบาล ได้ต่างพื้นที่ หากโรงพยาบาลในเขตที่คนทำงานนั้นขาดเครื่องมือ อุปกรณ์ในการตรวจรักษาพยาบาล และมีเหตุผลอันสมควรที่พอพึงได้ว่า เมื่อได้รับการรักษาจากโรงพยาบาลอีกพื้นที่แล้ว จะทำให้มีสุขภาพที่ดีขึ้น จนพ้นขีดอันตราย เช่น ลูกจ้างแรงงานต่างด้าวเขตอำเภอพบพระ ขออนุญาตนายทะเบียนผู้พิจารณาอนุญาตให้เดินทาง เข้าไปรักษาพยาบาลในเขตอำเภอแม่สอดเป็นต้น แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่า จะได้รับพิจารณาอนุญาตให้เดินทางเข้าไปรักษาในเขตกรุงเทพมหานคร อันเป็นพื้นที่ชั้นในได้ ทั้งนี้เมื่อพิจารณาในเรื่องความจำเป็น และ คำนึงถึงความมั่นคงของประเทศไทยเป็นหลักแล้ว ในทางปฏิบัติทางราชการ ไทยจะสงวนสิทธิไม่อนุญาตให้เดินทางไปรักษาพยาบาลในเขตดังกล่าวได้เพราะว่าเพียงแต่รักษาพยาบาลในเขตอำเภอแม่สอด ก็น่าจะเป็นการเพียงพอแล้ว

การเดินทางออกนอกเขตจังหวัดที่ได้รับอนุญาตใน 3 กรณี ดังกล่าวให้ผู้ได้รับอนุญาตหรือนายจ้างดำเนินการ ดังนี้

- ในเขตกรุงเทพมหานคร

แจ้งที่สำนักงานศูนย์ดำเนินการเกี่ยวกับผู้อพยพ กระทรวงมหาดไทย เลขที่ 167 ถนนสามเสน เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300 โทร. 0 2245 0596 ในวันและเวลาราชการ พร้อมทั้งแนบเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ประกอบการรับแจ้ง

- ในเขตพื้นที่จังหวัดอื่น

แจ้งความจำนงต่อผู้ว่าราชการจังหวัดหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายหากออกนอกพื้นที่จังหวัดโดยไม่ได้รับอนุญาตจะถูกยกเลิกการอนุญาตทันทียกเว้น

1. ผู้ที่ได้รับอนุญาตทำงานในกิจการประมงให้เคลื่อนย้ายออกนอกท้องที่จังหวัดที่ได้รับอนุญาตโดยทางเรือเพื่อไปทำงานในท้องที่ทุกแห่งที่มีท่าเรือทำการประมงทะเลได้ แต่มิให้ออกนอกเขตบริเวณท่าเรือที่ขนถ่ายสินค้าทางน้ำ

2. ผู้ที่ได้รับอนุญาตขนถ่ายสินค้าทางน้ำ ให้เคลื่อนย้ายออกนอกท้องที่จังหวัดที่ได้รับอนุญาตให้อยู่โดยทางเรือเพื่อไปทำงานในเส้นทางที่เป็นปกติทางการค้าของกิจการนั้นได้แต่มิให้ออกนอกเขตบริเวณที่เป็นท่าเรือที่มีการขนถ่ายสินค้า

ส่วนที่ 2

วิทยากร ซึ่งมาจากด่านตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดตาก ได้กล่าวถึงการเดินทางเข้ามาสู่ราชอาณาจักรไทย ด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการของแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองในลักษณะต่าง ๆ และได้ยกตัวอย่างให้เห็น 2 กรณี ดังนี้

ตัวอย่างกรณีแรก มีคนไทยบางกลุ่มได้ชักนำบุคคลต่างด้าว แอบหลบหนีเข้าเมืองชั้นใน โดยการซ่อนตัวอยู่ในรถบรรทุกสินค้า ประเภทผักผลไม้ปรากฏว่าหลบหนีผ่านด่าน จังหวัดตากมาได้หลายแห่ง แต่เมื่อมาถึงกรุงเทพ ปรากฏว่าบุคคลต่างด้าวเหล่านั้น เสียชีวิตทั้งสิ้นเนื่องจากอยู่ในพื้นที่แคบจำกัด ขาดอากาศหายใจ

ตัวอย่างกรณีที่สอง มีกลุ่มบุคคลต่างด้าวถูกหลอกลวง โดยนายหน้าเถื่อนของคนต่างด้าวสัญชาติเดียวกัน ที่กระทำเป็นขบวนการ โดยเรียกเงินจากกลุ่มบุคคลต่างด้าวที่ประสงค์จะหางานทำในประเทศไทย อ้างว่ามีตำแหน่งงานให้ทำหลายตำแหน่งงานง่ายรายได้ดี ผู้ตกเป็นเหยื่อก็จะติดตามลักลอบแอบเข้าพรมแดนธรรมชาติในประเทศไทย ตามคำหลอกลวงของนายหน้าเถื่อนเหล่านี้ และในที่สุดก็ถูกนำมาปล่อยทิ้งไว้ตามแนวป่าชายแดนไทย จนได้รับความลำบากอดอาหารและน้ำแฉะยังโชคไม่ดีที่เจ้าหน้าที่บ้านเมืองของไทย พบเข้าจึงได้รับการช่วยเหลือกลับประเทศ

4. วิชา การป้องกันโรคติดต่อและรักษาสุขภาพอนามัย

4.1 จุดประสงค์ เพื่อให้ลูกจ้างแรงงานต่างด้าวทราบและเข้าใจในเรื่องดังต่อไปนี้ คือ

- 1) ทราบวิธีการรับการตรวจบำบัดป้องกันโรคอับเสบเนื่องจากการติดยา หรือสารเสพติดต่าง ๆ
- 2) ทราบถึงโรคต้องห้ามที่กระทรวงสาธารณสุข กำหนด 7 ประเภท ได้แก่ โรควัณโรคระยะติดต่อ¹² โรคเรื้อนในระยะอาการที่สังคมรังเกียจ โรคเท้าช้าง โรคซิฟิลิสระยะ 3 การติดสารเสพติดให้โทษ โรคพิษสุราเรื้อรัง โรคจิตพิษฝิ่น และโรคติดต่อ สำคัญทั่วไปที่ควรทราบ เป็นต้น
- 3) ทราบถึงสิทธิการรักษาพยาบาลต่าง ๆ เช่น การเข้าร่วมโครงการ 30 บาท รักษาทุกโรค การได้รับสิทธิการดูแลจากการจ่ายเงินประกันสุขภาพ ปีละ 1,200 บาท ต่อคน เป็นต้น
- 4) ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับป้องกันโรคและการดูแลสุขภาพ และขั้นตอนการให้บริการจากสถานพยาบาลต่าง ๆ

4.2 ขอบเขตเนื้อหาวิชา ประกอบด้วย สารสำคัญตามลำดับดังนี้ คือ

ส่วนที่ 1¹³ วิทยากรเล่าเรื่องเกี่ยวกับประเภทของสารเสพติด ในสภาพกว้างกว่า มีที่ ชนิดที่ร้ายแรง เฉพาะที่สำคัญมีอะไรบ้าง เช่น ฝิ่น ยาบ้า หรือ แอมเฟตามีน เป็นต้น

ส่วนที่ 2¹⁴ วิทยากรกล่าวถึง โรคต้องห้ามตามประกาศกระทรวงสาธารณสุขที่สำคัญ 7 ประเภท และอาการต่าง ๆ ของโรคสำคัญที่ควรทราบ นอกเหนือจากโรคต้องห้าม ดังกล่าวมาแล้ว 7 ประเภท ที่สำคัญอื่น ๆ ได้แก่ โรคเอดส์ โรคพยาธิใบไม้ตับ โรคไข้กาฬหลังแอ่น เป็นต้น เพื่อจะได้ทราบว่ามิโรคอะไรบ้าง การแจกเอกสารเกี่ยวกับโรคต่าง ๆ จะเป็นการอำนวยความสะดวกอย่างยิ่งต่อผู้เข้ารับการอบรมที่สามารถนำไปอ่านศึกษาเพิ่มเติมด้วยตนเองได้

ส่วนที่ 3 วิทยากรกล่าวถึง สิทธิการรักษาพยาบาลต่าง ๆ เช่น การเข้าร่วมโครงการ 30 บาท รักษาทุกโรค การประกันสุขภาพ เป็นต้น

นอกจากนี้เพื่อเป็นการเสริมความรู้ในเรื่องการป้องกัน และ ดูแลสุขภาพในเบื้องต้น วิทยากรอาจยกตัวอย่างในการเฝ้าระวังโรคป้องกันว่า มีวิธีการป้องกันได้อย่างไรบ้าง อาทิเช่น การแนะนำให้ผู้เข้าอบรม ระวังระวังในเรื่องของการปรุงอาหารให้สุก และสะอาด การไม่คลุกคลีกับผู้ป่วยที่มีอาการเจ็บป่วยในโรคที่อาจแพร่ระบาดได้ง่าย เป็นต้น

- 4.3 ระยะเวลาการอบรมให้ความรู้ ใช้ระยะเวลาประมาณ 30 นาที หรือ 1–2 ชั่วโมง (ขึ้นอยู่กับโอกาส เวลาและสถานที่ที่ปรับขยายเวลาได้ตามความเหมาะสม)
- 4.4 ตัวอย่างการบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับสารประจำวิชา นี้ ซึ่งจะเป็นการเลือกพิจารณาเฉพาะส่วนที่เป็นสาระสำคัญมาเพียงบางส่วน หรือ การบรรยายในส่วนที่ 1, 2 และ 3 ดังนี้

13

ส่วนที่ 1 วิทยากรเล่าเรื่องเกี่ยวกับอันตรายจากสารเสพติดชนิดต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอันตรายที่เกิดจากยาเสพติดชนิดหนึ่งที่เราเรียกว่า“ยาบ้า”เมทแอมเฟตามีน ซึ่งเป็นอนุพันธ์หนึ่งของแอมเฟตามีน แต่ เมทแอมเฟตามีน มีฤทธิ์ที่รุนแรงมากกว่า เมื่อผู้ใดเสพเข้าไปด้วยจะออกฤทธิ์ โดยตรงที่สมองส่วนกลาง ทำให้มีอาการมึนตึ้นในช่วงขณะทำงานได้มากขึ้นเป็นครั้งคราว แต่เมื่อหมดฤทธิ์ยาผู้เสพจะมีความทุกข์และอ่อนเพลียกว่าเดิม จึงทำให้อยากเสพยาอีก เมื่อเสพยาบ่อยครั้งนานเข้าตัวยาจะเริ่มแทรกซึมเข้าไปทำลายเซลล์สมอง และระบบสารเคมีในสมอง มีผลทำให้เกิดอาการดังนี้ คือ

- 1) สติปัญญาเสื่อม หวาดระแวง มีอาการโรคจิต หนาว ประสาทหลอน ตัวอย่างเช่นหวาดระแวงว่ามีคน ลอบทำร้ายตน หรือ ตามฆ่า เป็นต้น
- 2) หากเสพยา ทำให้เกิดอาการหัวใจเต้นเร็ว ความดันเลือดสูงถึงขั้นเส้นเลือดในสมองแตกหรือ ไปกดทับศูนย์ควบคุมการหายใจที่สมอง บางรายอาจชักกระตุก ไม้รู้สึกตัว และตายได้
- 3) การเคลื่อนไหวของร่างกายเสื่อม เชื่องช้า มือเท้าสั่น กระสับกระส่ายท้ายสุดจะมีอาการแบบโรคพาร์คินสัน
- 4) เกิดอารมณ์แปรปรวนได้ง่าย เมื่อขาดยา หรือ มิได้เสพยาจะเกิดอาการหงุดหงิดฉุนเฉียวบางครั้งก็ชักเส้ร่า เบื่ออาหาร นอนไม่หลับ เกิดอาการตื่นตัวกลัวหวาดผวาได้ง่าย
- 5) มีพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง ขาดสติยับยั้งชั่งใจ

ส่วนที่ 2 วิทยากรกล่าวถึง โรคต้องห้ามที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดให้แรงงานต่างด้าวไม่สามารถขอต่อใบอนุญาตทำงานได้มี 7 ประเภทดังนี้ คือ

- 1) โรควัณโรคระยะติดต่อ
- 2) โรคเรื้อนในระยะที่ปรากฏอาการเป็นที่รังเกียจแก่สังคม
- 3) โรคเท้าช้าง
- 4) โรคซิฟิลิสในระยะที่ 3
- 5) การติดสารเสพติดให้โทษ
- 6) โรคพิษสุราเรื้อรัง
- 7) โรคจิต จิตฟั่นเฟือน หรือ ปัญญาอ่อน

ก. โรควันโรค¹² วันโรคเป็นโรคติดต่อที่เกิดจาก เชื้อแบคทีเรียชนิดหนึ่งที่มีเล็กมาก ซึ่งสามารถทำให้เกิดวันโรคได้กับอวัยวะทุกส่วนของร่างกาย แต่นับว่ารุนแรงมากที่สุดคือ ชนิดที่เรียกว่า “วันโรคปอด”

1. อาการของวันโรค

- 1) อ่อนเพลีย เบื่ออาหาร น้ำหนักลด มีไข้ต่ำๆ คอน้ำมูกทุกวัน
- 2) เกิดอาการไอเรื้อรังเกินกว่า 3 อาทิตย์
- 3) เกิดอาการเจ็บหน้าอกในขณะที่เกิดอาการไอ หรือ ไอมีเลือดออก

2. การตรวจอาการว่าเป็นโรคปอด หรือ ไม่

- 1) โดยการนำเสมหะผู้ป่วยไปตรวจด้วยกล้องจุลทรรศน์ จะพบเชื้อวันโรค
- 2) โดยการนำผู้ป่วยไปตรวจเอกซเรย์ปอด หากป่วยเป็นวันโรค จะพบแผลวันโรคที่ปอดของผู้ป่วย

1. การดูแลรักษา มีหลายวิธี ดังนี้คือ

- 1) หากกินยาเองมีโอกาหายเพียง 50 % เพราะพบว่าผู้ป่วยมักจะกินยาไม่สม่ำเสมอตลอดระยะเวลาการรักษา 6 เดือน และยังทำให้เชื้อวันโรคคือยาได้อีกด้วย
- 2) หากกินยาที่สถานบริการสาธารณสุข โดยมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นผู้ดูแล หรือกินยา ณ ที่พักอาศัย โดยมีอาสาสมัครสาธารณสุขดูแล วิธีการเช่นนี้จะมีโอกาหายจากการเจ็บป่วยได้
- 3) หากกินยาโดยมีญาติเป็นผู้ดูแล และให้กำลังใจผู้ป่วย และคอยเฝ้าระวังให้ผู้ป่วยกินยาเสมอก็มีโอกาหายจากการเจ็บป่วยได้

ข. ไข้กาฬหลังแอ่น โรคไข้กาฬหลังแอ่น เป็นโรคติดต่อเชื้อแบคทีเรีย ชื่อ นิสซีเรีย มินิงโกค็อกคัส มีรายงานพบได้ทั่วโลกโดยเฉพาะประเทศในเขตอบอุ่น และเขตร้อน คนทุกกลุ่มอายุเป็นโรคนี้ได้ สำหรับประเทศไทยมักพบในเด็กมากกว่าผู้ใหญ่ โดยเฉพาะเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี พบมากในกลุ่มคนที่อยู่รวมกันอย่างแออัด และอากาศถ่ายเทไม่สะดวก

1. การแพร่ติดต่อของโรค การติดต่อเกิดขึ้นโดยการคลุกคลี ใกล้ชิดกับผู้ป่วยหรือผู้ที่เป็พาหะ (ผู้ที่มีเชื้อในช่องปากและจมูก แต่ไม่แสดงอาการ) โดยเชื้ออยู่ในละอองน้ำมูก น้ำลายเมื่อผู้ป่วยหรือผู้เป็นพาหะ ไอ หรือจาม ก็จะสามารถแพร่เชื้อไปสู่คนอื่นได้
2. ระยะฟักตัวของโรค ระยะเวลาตั้งแต่ได้รับเชื้อจนกระทั่งเริ่มปรากฏอาการป่วยของโรคนี้ (ระยะฟักตัวของโรค) มักอยู่ในช่วง 2 - 10 วัน

3. อาการป่วยเป็นโรค อาการเริ่มด้วยมีไข้สูงทันทีทันใด ปวดศีรษะมาก อ่อนเพลีย คลื่นไส้ อาเจียน เจ็บคอ ปวดข้อ ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ โดยเฉพาะที่ ขา และหลัง ต่อมาจะมีเลือดออกใต้ผิวหนังเป็นจุดแดงขึ้นตามตัว แขน ขา แล้วกลายเป็นจ้ำเลือด สีคล้ำ และสะเก็ดดำในที่สุดผู้ป่วย มักมีอาการเยื่อหุ้มสมองอักเสบ คือ มีอาการคอแข็งร่วมด้วย ในราย ที่เป็นรุนแรง ผู้ป่วยจะซึม ซัก ซ็อก และอาจเสียชีวิตได้ภายใน 24 ชั่วโมง หลังเริ่มมีอาการ
4. วิธีรักษาโรค เมื่อมีอาการป่วยสงสัยเป็นโรคนี้ ต้องรีบไปพบแพทย์เพื่อรับการรักษาทันที ซึ่งแพทย์จะให้ยาปฏิชีวนะที่มีประสิทธิภาพดี ต่อการรักษาโรคนี้
5. การป้องกันไม่ให้เป็นโรค โรคนี้สามารถป้องกันได้โดยการปฏิบัติตัวให้แข็งแรงสมบูรณ์ ดังนี้
 - 1) หลีกเลี่ยงการคลุกคลีใกล้ชิดกับผู้ป่วย หรือผู้เป็นพาหะ
 - 2) ไม่ใช้แก้วน้ำ ช้อน ฯลฯ ร่วมกับผู้อื่น ควรใช้ช้อนกลางทุกครั้ง เมื่อรับประทานอาหารร่วมกัน
 - 3) ล้างมือบ่อยๆ โดยเฉพาะภายหลังสัมผัสกับน้ำมูก น้ำลาย
 - 4) ไม่ควรเข้าไปอยู่ ในที่แออัด ผู้คนหนาแน่น อากาศถ่ายเทไม่สะดวกเป็นเวลานาน เพราะจะทำให้มีโอกาสรับเชื้อจากผู้ที่เป็นพาหะได้ง่าย
 - 5) รักษาสุขภาพให้แข็งแรง โดยการออกกำลังกายสม่ำเสมอ
 - 6) รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ และหลีกเลี่ยงบุหรี่ สุรา ฯลฯ
 - 7) นอนหลับพักผ่อนให้เพียงพอ หลีกเลี่ยงการทำงานหักโหมติดต่อกันเป็นเวลานาน และหลีกเลี่ยงความเครียด ซึ่งจะทำให้ร่างกายอ่อนแอ และภูมิคุ้มกันต้านทานโรคต่ำ
- ค. โรคไข้สมองอักเสบ เป็นโรคติดต่อเชื้อทางสมองที่มีอาการรุนแรงมาก และเป็นอันตรายถึงชีวิต ส่วนใหญ่จะพบในเด็กอายุ 5 – 10 ปี ในรายที่รอดชีวิตจะมีความพิการเหลืออยู่ เช่นอัมพาตของ แขน ขา โรคนี้จะเป็นมากในเด็กที่อยู่ตามชนบทและชานเมือง
 1. สาเหตุ เกิดจากเชื้อไวรัสที่มีชื่อว่า (เอ.อี) แอปนนิสเอนเซฟฟาไลติส ซึ่งเป็นเชื้อตัวที่สำคัญที่ทำให้เกิดโรคสมองอักเสบในประเทศไทย

2. การติดต่อแพร่ระบาดของโรค เกิดจากยุงรำคาญที่อาศัยอยู่ตามทุ่งนา หรือตามแหล่งน้ำ กักขัง ชอบออกหากินตอนพลบค่ำ ยุงจะได้รับเชื้อเมื่อไปดูดเลือด จากสัตว์จำพวกหมู วัว ควาย ม้า และนกบางชนิด (เช่นนกพิราบ) ซึ่งมีเชื้อไวรัสอยู่ แล้วมากัดคน และปล่อยเชื้อเข้าสู่คน เชื้อจะไปตาม กระแสเลือดเข้าสู่สมอง
3. อาการไข้สมองอักเสบ อาการของโรคจะเกิดขึ้นภายหลังถูกยุงกัดประมาณ 1 - 2 สัปดาห์ผู้ป่วยจะมีอาการ ไข้สูง ปวดศีรษะ ชีพจรเร็ว เด็กบางราย อาจมีอาการชัก มีอัมพาตของแขน ขา ในรายที่รุนแรงผู้ป่วยจะหมดสติและมักเสียชีวิตภายในสัปดาห์แรกของการเป็นโรค สำหรับในรายที่รอดชีวิต สามารถฟื้นตัวภายในสัปดาห์ที่สองของการเกิดโรค

4. วิธีการป้องกัน

- 1) ควบคุมและทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุง
- 2) ควบคุมสัตว์เลี้ยง คอกสัตว์ควรอยู่ห่างบริเวณที่พักอาศัย
- 3) ป้องกันไม่ให้ยุงกัดโดยการกางมุ้ง
- 4) การฉีดวัคซีนป้องกันในเด็กระหว่างอายุ 1-3 ปี

- ง. โรคเอดส์ เอดส์ เป็นกลุ่มอาการของโรคที่เกิดจากการติดเชื้อไวรัส เอชไอวี ซึ่งจะเข้าไปทำลายเม็ดเลือดขาวแหล่งสร้างภูมิคุ้มกันโรค ทำให้ติดเชื้อโรคชนิดอื่น ๆ ได้ง่ายขึ้น เช่น วัณโรค ปอดบวม เยื่อหุ้มสมองอักเสบ หรือเป็นมะเร็งบางชนิดได้ง่ายกว่าคนปกติ อาการจะรุนแรง และเสียชีวิตอย่างรวดเร็ว

1. การติดต่อของโรคเอดส์

ช่องทางการติดต่อที่สำคัญมี 3 ทาง คือ

- 1) การร่วมเพศกับผู้ติดเชื้อเอดส์ โดยไม่ใช่อุปกรณ์อนามัยไม่ว่าชายกับหญิง ชายกับชาย หรือหญิงกับหญิง ทั้งช่องทางธรรมชาติ หรือไม่ธรรมชาติ ก็ล้วนมีโอกาสติดโรคนี้ได้ทั้งสิ้น และปัจจัยที่ทำให้มีโอกาสติดเชื้อมากขึ้นได้แก่การมีแผลเปิด จากข้อมูลของกองระบาดวิทยา กระทรวงสาธารณสุข พบว่ากว่าร้อยละ 83 ของผู้ป่วยเอดส์ได้รับเชื้อจากการมีเพศสัมพันธ์
- 2) การรับเชื้อทางเลือด โอกาสติดเชื้อขึ้นกับปริมาณไวรัส ในเลือดพบได้ใน 2 กรณี คือ

2.1) ใช้เข็มหรือกระบอกฉีดยาร่วมกับผู้ติดเชื้อเอดส์ มักพบในกลุ่มผู้ใช้สารเสพติดชนิดฉีดเข้าเส้น

2.2) รับเลือดในขณะที่ผ่าตัด หรือเพื่อรักษาโรคเลือดบางชนิด

ในปัจจุบันเลือดที่ได้รับบริจาคทุกขวดต้องผ่านการตรวจหาการติดเชื้อเอดส์ และจะปลอดภัยเกือบ 100 % (โอกาสตรวจผิดหรือเลือดมีเชื้อแต่ยังไม่ให้ผลบวกมีน้อยมาก)

3) การแพร่เชื้อจากแม่สู่ลูก ผู้หญิงสามารถติดเชื้อเอดส์ได้ จากสามี คู่รัก คู่นอน หรือพฤติกรรมเสี่ยงของตนเองพบว่าอัตราการติดเชื้อเอดส์ในหญิงมีครรภ์ประมาณร้อยละ 1.46 และสามารถถ่ายทอดให้ทารกได้ทั้งในขณะตั้งครรภ์ ขณะคลอดและภายหลังการคลอดประมาณร้อยละ 30

ในขณะนี้วิธีการป้องกันการแพร่เชื้อเอดส์จากแม่สู่ลูกได้โดยการกินยาต้านไวรัส ในช่วงอายุครรภ์ 34 สัปดาห์ไปจนคลอดสามารถลดโอกาสเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์ลงได้จากร้อยละ 30 เหลือเพียงร้อยละ 8 แต่ถึงอย่างไรก็ยังคงมีความเสี่ยงอยู่ดี ดังนั้นวิธีที่ดีที่สุดคือ การตรวจเลือดก่อนตัดสินใจตั้งครรภ์ทุกครั้ง

2. ระยะอาการของโรคเอดส์

ผู้ที่ได้รับเชื้อเอดส์จะเกิดอาการต่างๆ ของโรค ซึ่งมี 2 ระยะ ดังนี้

1) ระยะไม่ปรากฏอาการ

ผู้ติดเชื้ออาจจะไม่มีอาการผิดปกติแต่อย่างใด ระหว่างนี้สุขภาพจะแข็งแรงเหมือนคนปกติ เลือดจะให้ผลบวกหลังรับเชื้อประมาณ 4 สัปดาห์ขึ้นไปผู้ติดเชื้อจำนวนมากจะอยู่ในระยะนี้และไม่ทราบว่าตนเองติดเชื้อ เมื่อมีเพศสัมพันธ์ก็อาจถ่ายทอดเชื้อเอดส์ไปสู่คู่เพศสัมพันธ์ได้

2) ระยะที่มีอาการ

2.1) ระยะเริ่มปรากฏอาการ ในระยะนี้นอกจากเลือดจะให้ผลบวกแล้วยังอาจมีอาการอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่าง เช่น

- มีเชื้อราในปากบริเวณกระพุ้งแก้ม และเพดานปาก
- ต่อมน้ำเหลืองโต ที่บริเวณคอ รักแร้ ขาหนีบ
- เป็นงูสวัด หรือแผลเรื้อรังชนิดลุกลาม
- มีอาการเรื้อรังนานเกิน 1 เดือน โดยไม่ทราบสาเหตุ เช่น มีไข้ ท้องเสีย ผื่นหนังอักเสบ น้ำหนักลด

2.2) ระยะโรคเอดส์ ภูมิคุ้มกันของผู้ป่วยถูกทำลายไปมาก ทำให้เกิดการติดเชื้อที่มักไม่เป็นในคนปกติ ที่เรียกว่า “ โรคติดเชื้อฉวยโอกาส ” ซึ่งมีหลายชนิด แล้วแต่ว่าจะติดเชื้อชนิดใดและเกิดที่ส่วนใดของร่างกาย เช่น

- ถ้าเป็นวัณโรคที่ปอดจะมีอาการไข้เรื้อรัง ไอเป็นเลือด หอบ น้ำหนักลด
- ถ้าเป็นปอดบวมจากเชื้อ นิวโมไซทิส คาไรนิ (Pneumocystis Carinii) จะมีไข้ ไอแห้ง ๆ หอบ
- ถ้าเป็นเชื้อหุ้มสมองอักเสบจากเชื้อคริปโตคอกคัส (Cryptococcus) จะมีอาการปวดศีรษะอย่างรุนแรง คอแข็ง คลื่นไส้ อาเจียน
- ถ้าเป็นเชื้อราในทางเดินอาหารจะมีอาการเจ็บคอกลิ้น ลำบาก
- บางรายอาจเป็นมะเร็ง เช่น

มะเร็งหลอดเลือด จะมีอาการเป็นจ้ำสีม่วงแดงหรือแดงคล้ำตามผิวหนัง ซึ่งในคนไทยพบน้อยมาก

มะเร็งต่อมน้ำเหลือง เป็นมะเร็งของระบบน้ำเหลืองที่มี ลักษณะเป็นก้อนโตตามต่อมน้ำเหลืองต่าง ๆ

3. อาการที่น่าสงสัยว่าจะติดเชื้อ.....เอดส์

ผู้ที่มีอาการดังต่อไปนี้ น่าสงสัยว่าจะป่วยเป็นโรคเอดส์

- 1) ต่อมน้ำเหลืองทั่วไปโตนานเกิน 1-3 เดือน
- 2) น้ำหนักลด 4-5 กิโลกรัม ภายใน 1-3 เดือน
- 3) มีก้อนสีแดงปนม่วงแก่ตามตัวและโตขึ้นเรื่อย ๆ
- 4) เบื่ออาหาร เหนื่อยง่าย นานเกิน 1-3 เดือน
- 5) มีไข้เกิน 37.8 องศาเซลเซียส เป็นเวลานาน ๆ
- 6) ไอแห้ง ๆ นานเกิน 1-3 เดือน
- 7) อุจจาระร่วงเรื้อรังนานเกิน 1-3 เดือน
- 8) เป็นแผลเริ่มตุ่มตาม นานเกิน 1-3 เดือน
- 9) มีอาการชัก แขนขาไม่มีแรง
- 10) เป็นฝ้าขาวในปาก นานเกิน 2 สัปดาห์

4. โรคเอดส์ รักษาให้หายได้หรือไม่

ขณะนี้ยังไม่มียา ที่สามารถรักษาโรคเอดส์ให้หายได้ เป็นเพียงยับยั้งไม่ให้ไวรัสเอดส์เพิ่มจำนวนมากขึ้นในร่างกายผู้ป่วยจะมีอายุยืนยาวไปอีกระยะหนึ่งเท่านั้น

5. วิธีป้องกันตัวเองไม่ให้ติดเอดส์

- 1) รักเดียวใจเดียว
- 2) ใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้ง เมื่อมีเพศสัมพันธ์
- 3) งดการติดยาเสพติด เข้าเส้นโลหิต ถ้างดไม่ได้ห้ามใช้เข็มร่วมกับผู้อื่น
- 4) ไม่ใช้ของมีคมร่วมกัน เช่น มีดโกนหนวด
- 5) ขอรับบริการปรึกษา เรื่องโรคเอดส์ ก่อนแต่งงาน และก่อนตั้งครรภ์ทุกครั้ง

6. ใครบ้างที่ควรตรวจหาเชื้อ เอดส์

- 1) ผู้ที่มีพฤติกรรมเสี่ยงและต้องการรู้ว่าตนเองติดเชื้อเอดส์ หรือ ไม่
- 2) ผู้ที่ตัดสินใจจะมีคู่หรืออยู่กินฉันท์สามีภรรยา
- 3) ผู้ที่สงสัยว่าคู่นอนของตนจะมีพฤติกรรมเสี่ยง
- 4) ผู้ที่คิดจะตั้งครรภ์ ทั้งนี้เพื่อความปลอดภัยทั้งของแม่และลูก
- 5) ผู้ที่ต้องการข้อมูลสนับสนุนเรื่องความปลอดภัยและสุขภาพของร่างกาย

จ. ไข้หวัดใหญ่ ไข้หวัดใหญ่ เป็นโรคติดเชื้อไวรัสของระบบทางเดินหายใจ เกิดขึ้นได้ทั้งในเด็กและผู้ใหญ่ พบได้ทุกเพศทุกวัย โรคนี้มักมีอาการรุนแรงกว่าไข้หวัดธรรมดา และมีโอกาสเกิดอาการแทรกซ้อนได้มากกว่า

1. สาเหตุการเกิดโรค เกิดจากเชื้อไวรัสไข้หวัดใหญ่ ซึ่งอยู่ในน้ำมูก น้ำลาย และเสมหะของผู้ป่วย

2. การแพร่ติดต่อของโรค การติดต่อเกิดขึ้นได้ง่ายในระหว่างผู้ใกล้ชิดที่อยู่ในสถานที่แออัด อากาศถ่ายเทไม่สะดวก เช่น โรงมหรสพ รถโดยสาร และอาคารบ้านเรือนที่ติดตั้งเครื่องปรับอากาศ

ไข้หวัดใหญ่ติดต่อจากคนหนึ่งไปสู่อีกคนหนึ่ง จากการไอ หรือจามรดกัน หรือเชื้อไวรัสอาจติดมากับมือ ผ้าเช็ดหน้า แก้วน้ำ ฯลฯ ที่เปื้อน น้ำมูก น้ำลาย และเสมหะของผู้ป่วยนอกจากนั้นยังอาจติดจากการ

หายใจเอาเชื้อไวรัสในฝอยละอองน้ำมูกน้ำลายที่ฟุ้งกระจายอยู่ในอากาศ เชื้อเข้าสู่ร่างกายทางเยื่อจมูก ปาก และตา ผู้ป่วยโรคไข้หวัดใหญ่สามารถแพร่ติดต่อเชื้อได้มากในช่วง 3-7 วัน นับจากวันเริ่มป่วย

3. อาการป่วยของโรค หลังจากได้รับเชื้อไวรัสไข้หวัดใหญ่เข้าสู่ร่างกายแล้วประมาณ 1-3 วัน ผู้ป่วยจะเริ่มมีไข้สูงเฉียบพลัน ($38^{\circ}\text{C} - 40^{\circ}\text{C}$) หนาวสั่น ปวดศีรษะปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ อ่อนเพลียมาก ไอแห้ง ๆ อาการคอแห้ง คันคอ มักพบมากกว่าเจ็บคอ แล้วมีอาการคัดจมูก น้ำมูกไหล จามมีเสมหะมากอาจมีตาแดงตาแฉะตามมา โดยทั่วไปผู้ป่วยที่เป็นเด็กมักมีไข้สูงกว่าในผู้ใหญ่ ผู้ป่วยไข้หวัดใหญ่ส่วนใหญ่ มักมีอาการรุนแรงและป่วยนานกว่าไข้หวัดธรรมดา แต่โดยทั่วไปมักจะมีอาการดีขึ้นภายใน 5 วัน หลังป่วย และหายเป็นปกติภายใน 7-10 วัน ในประเทศไทยพบว่าอัตราการเสียชีวิตจากโรคนี้ต่ำมาก และมีผู้ป่วยน้อยรายมากที่เกิดอาการแทรกซ้อน เช่น ปอดบวม หลอดลมอักเสบ หูชั้นกลางอักเสบ เป็นต้น

4. การรักษา โรคนี้ไม่มียารักษาโดยเฉพาะ ใช้การรักษาตามอาการควรดูแลตนเองในเบื้องต้น โดยกินยาลดไข้ เช็ดตัวด้วยน้ำธรรมดา แล้วนอนพักผ่อนมากๆ ในที่อากาศถ่ายเทได้สะดวก อากาศอบอุ่นไม่ชื้นเกินไป ดื่มน้ำมาก ๆ งดดื่มน้ำเย็น พยายามรับประทานอาหารให้ได้ตามปกติ และควรเป็นอาหารที่ปรุงสุกใหม่ ๆ รสไม่จืด กินผลไม้ หรือดื่มน้ำผลไม้บ้าง ๆ เช่น ฝรั่ง ส้ม ซึ่งให้วิตามินซีสูง แต่หากอาการไม่ดีขึ้นใน 2-3 วัน ต้องรีบไปพบแพทย์กรณีผู้ป่วยสูงอายุ และเด็กเล็กที่รับประทานอาหารได้น้อย อาจจำเป็นต้องให้วิตามินเสริม รวมทั้งวิตามินซี

5. วิธีการป้องกัน

- 1) รักษาร่างกายให้แข็งแรง เพื่อให้ร่างกายสามารถสร้างภูมิคุ้มกันโรคได้ดี โดยการออกกำลังกายสม่ำเสมอและพักผ่อนให้เพียงพอ อยู่ในที่ที่อากาศถ่ายเทได้สะดวกหลีกเลี่ยงความเครียด บุหรี่ สุรา และยาเสพติดและระวังรักษาร่างกายให้อบอุ่นในช่วงอากาศหนาวเย็น หรืออากาศเปลี่ยนแปลง
- 2) รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ ผัก และผลไม้ เพื่อให้ร่างกายได้รับสารอาหาร และวิตามินเพียงพอ

- 3) ระวังการติดเชื้อไขหวัดใหญ่ โดยเฉพาะในช่วงฤดูฝน และช่วงอากาศเย็นซึ่งมักมีการแพร่กระจายโรคได้มากขึ้น โดย
 - 3.1 หลีกเลี่ยงสถานที่ที่มีผู้คนแออัดมาก และอากาศถ่ายเทได้สะดวก
 - 3.2 หลีกเลี่ยงการคลุกคลีใกล้ชิดกับผู้ป่วย
 - 3.3 ไม่ใช่แก้วน้ำ ช้อนอาหาร ผ้าเช็ดหน้า ผ้าเช็ดตัว ฯลฯ ร่วมกับผู้อื่น โดยเฉพาะสิ่งของผู้ป่วย
 - 3.4 หมั่นล้างมือบ่อย ๆ ซึ่งเป็นวิธีง่าย ๆ แต่ช่วยป้องกันการแพร่ และการติดเชื้อได้เป็นอย่างดี
- 4) ผู้ป่วยโรคไขหวัดใหญ่ควรระวังไม่แพร่เชื้อ โดยระวังการไอหรือจามรดผู้อื่น และใช้ผ้าปิดปากทุกครั้งเมื่อไอหรือจาม หรือหากทำได้ควรสวมหน้ากากอนามัยและไม่คลุกคลีกับผู้อื่น

เชิงอรรถบทที่ 4

- ¹ กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน คู่มือเจ้าหน้าที่ในการตรวจสอบการทำงานของ
คนต่างด้าว และ ดำเนินคดีผู้ฝ่าฝืน พ.ร.บ. การทำงานคนต่างด้าว พ.ศ. 2521 ตามแนว
ทางการจัดระเบียบแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง ปี 2545-2546 หน้า 74-75
- ² ธีระ ศรีธรรมรักษ์ ตำราประกอบการเรียน กฎหมายและแรงงาน . (LW 401)
กรุงเทพ. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2545 หน้า 56-58
- ³ เรื่องเดียวกัน หน้า 58-63
- ⁴ เรื่องเดียวกัน หน้า 63-64
- ⁵ เรื่องเดียวกัน หน้า 64-66
- ⁶ กรมการจัดหางาน. กระทรวงแรงงาน. แผ่นพับประชาสัมพันธ์ และ เอกสารเผยแพร่
เกี่ยวกับข้อมูลการเดินทางไปทำงานในต่างประเทศ. (บรูไน, ออสเตรเลีย, สิงคโปร์) และ
ข้อปฏิบัติเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย (พุทธศาสนา)
- ⁷ สำนักงานจัดหางานจังหวัดตาก กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน. แผ่นพับ
ประชาสัมพันธ์หน่วยงาน ปี 2545
- ⁸ เรื่องเดียวกัน (แผ่นพับประชาสัมพันธ์ ของ สำนักงานจัดหางานจังหวัดตาก)
- ⁹ เรื่องเดียวกัน (แผ่นพับประชาสัมพันธ์ ของ สำนักงานจัดหางานจังหวัดตาก)
- ¹⁰ สำนักงานจัดหางานจังหวัดตาก กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน บรรยายสรุป เรื่อง
การจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองในจังหวัดตากฯ พ.ศ. 2545 (ประกาศ
กระทรวงสาธารณสุข) หน้า 17-18
- ¹¹ ปฎิญา ปิ่นปิกย์ พดท. ดำเนินตรวจคนเข้าเมืองแม่สอด จังหวัดตาก จีบทบรรยายสรุป
วิชาว่าด้วยการเดินทาง เข้า-ออก ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2546
- ¹² กรมควบคุมโรคติดต่อ กระทรวงสาธารณสุข. เอกสารแผ่นพับ
การป้องกันโรค “วัดโรค” กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์
การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด
- ¹³ สำนักงานพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส.
กระทรวงยุติธรรม, เอกสารเผยแพร่
พลังความหวังโยชนะยาเสพติด , กรุงเทพมหานคร
- ¹⁴ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดตาก กระทรวงสาธารณสุข เอกสารเผยแพร่ และแผ่นพับ
(ภาษาไทย-เมียนมาร์)
ความรู้คู่บ้านสำหรับแรงงานต่างชาติขึ้นทะเบียนจังหวัดตาก . เชียงใหม่ . โรงพิมพ์
หจก. ล้ำปางบรรณกิจพริ้นติ้ง อำเภอเมืองเชียงใหม่ 2544

บทที่ 5

การใช้แบบสอบถามสำรวจข้อมูลเบื้องต้น

1. วัตถุประสงค์ เพื่อเป็นการสอบถามข้อมูลเบื้องต้น ก่อนที่จะมีการอบรมตามโครงการให้ความรู้แก่ลูกจ้างแรงงานต่างด้าวในสถานประกอบการเกี่ยวกับเรื่องดังต่อไปนี้ คือ
 - 1) ชื่อ เพศ อายุ และสถานประกอบการที่ลูกจ้างแรงงานต่างด้าวมาทำงาน
 - 2) การเดินทางเข้ามาสมัครงานของลูกจ้างแรงงานต่างด้าว ว่ามาทำงานหรือสมัครงาน ณ สถานประกอบการปัจจุบัน อย่างไร
 - 3) ลูกจ้างแรงงานต่างด้าว มาจากเมืองใด ในประเทศเมียนมาร์
 - 4) ลูกจ้างแรงงานต่างด้าว มีสัญชาติ เชื้อชาติใด
 - 5) ลูกจ้างแรงงานต่างด้าว พูดภาษาต่างชาติใน ได้บ้าง
 - 6) ระยะเวลาที่ลูกจ้างแรงงานต่างด้าวมาทำงานในประเทศไทยกี่ปี
 - 7) สถานภาพครอบครัวของลูกจ้างแรงงานต่างด้าว
 - 8) ความพึงพอใจของลูกจ้างแรงงานต่างด้าว ที่มีต่อสภาพแวดล้อมที่ตนทำงานในสถานประกอบการ
 - 9) การรักษาสุขภาพร่างกาย หรือการเจ็บป่วยของลูกจ้างแรงงานต่างด้าว
 - 10) ความเข้าใจกฎระเบียบข้อบังคับกฎหมายไทย เป็นอย่างไร
 - 11) ทิศทางการเดินทางของลูกจ้างแรงงานต่างด้าว ในกรณีที่มีการยกเลิกสัญญาจ้างจาก นายจ้าง หรือสัญญาจ้างสิ้นสุดลง
 - 12) ลูกจ้างแรงงานต่างด้าว เคยถูกเจ้าหน้าที่คนไทย ตักเตือน ปรับ หรือลงโทษจับกุมดำเนินคดีบ้างหรือไม่
 - 13)ทัศนคติต่อเจ้าหน้าที่คนไทย ของลูกจ้างแรงงานต่างด้าวเป็นอย่างไร
 - 14) ทัศนคติต่อนายจ้างเจ้าของสถานประกอบการที่ลูกจ้างแรงงานต่างด้าวนั้นทำงานอยู่ด้วย
 - 15) ข้อคิดเห็นของลูกจ้างแรงงานต่างด้าว (ถ้ามี)

2. ตัวอย่างการจัดทำแบบสอบถามและการสรุปผลการสำรวจข้อมูล

ตัวอย่างกรณีการสำรวจ ข้อมูลแบบสอบถาม ของสำนักงานแรงงานจังหวัดตาก ตามโครงการให้ความรู้ แก่ลูกจ้างแรงงานต่างด้าวในสถานประกอบการจังหวัดตาก ประจำปี 2546 ณ สถานประกอบการ 5 แห่ง จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามหรือให้ข้อมูล ที่เป็นลูกจ้างแรงงานต่างด้าว เข้าอบรมรวม 1,108 คน

ตัวอย่างที่ 1

แบบสอบถามการอบรมให้ความรู้ตามโครงการให้ความรู้

แก่ลูกจ้างแรงงานต่างด้าวในสถานประกอบการ

ประจำปี 2546

ณ เขตพื้นที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

ชื่อ นายหม่อง ซอฮู ผู้ตอบแบบ ทำงานในโรงงาน ที เค การ์เมนท์

ตำแหน่งงาน พนักงานฝ่ายผลิต

ขอความร่วมมือท่านเลือกตอบคำถามโดยการใส่เครื่องหมาย / ลงในช่อง ดังต่อไปนี้

1. เพศ ชาย หญิง
2. อายุ ต่ำกว่า 18 ปี 18 - 29 ปี 30 ปีขึ้นไป
3. ท่านเดินทางเข้ามาทำงานที่สถานประกอบการแห่งนี้อย่างไร

☒ เดินทางมาสมัครงานด้วยตนเอง	☐ นายจ้างพามาทำงาน
☐ เพื่อนหรือญาติพามาทำงาน	☐ ทราบจากประกาศรับสมัครงาน
4. ท่านมาจากเมืองใดในประเทศเมียนมาร์

☒ ย่างกุ้ง	☐ เมียวดี	☐ เมืองอื่น (ระบุ).....
---	-------------------------------	---
5. ท่านเป็นคนเชื้อชาติใด

☒ เมียนมาร์	☐ มอญ	☐ กะเหรี่ยง	☐ อื่น ๆ (ระบุ).....
--	---------------------------	---------------------------------	--
6. ท่านพูดภาษาใดได้บ้าง นอกจากภาษาเมียนมาร์ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ ภาษาอังกฤษ	☒ ภาษาไทย	☐ ภาษาอื่น ๆ (ระบุ).....
----------------------------------	--	--
7. ท่านมาอยู่ในประเทศไทยได้กี่ปี

☐ น้อยกว่า 1 ปี	☒ 1 - 2 ปี	☐ 3 - 5 ปี	☐ 5 ปีขึ้นไป
-------------------------------------	---	--------------------------------	----------------------------------
8. สถานภาพทางครอบครัว

☐ โสด	☒ แต่งงานมีสามี/ภรรยาแล้ว
---------------------------	--
9. สถานที่ทำงานและที่พักของท่านมีสภาพแวดล้อมดีหรือไม่

☒ เหมาะสมดีแล้ว	☐ ยังไม่เหมาะสม
--	-------------------------------------

10. นับตั้งแต่ที่ท่านเข้ามาทำงานเคยเจ็บป่วยบ้างหรือไม่
 ไม่เคยเจ็บป่วย เคย 1 ครั้ง เคย 2 ครั้งขึ้นไป
11. ท่านรักษาอาการเจ็บป่วยโดยวิธี
 หาซื้อยากินเอง หาหมอที่โรงพยาบาล/คลินิก
 ขอยาหรือรับการรักษาโดยหมอที่สถานประกอบการหาให้
12. ท่านทราบระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมายไทยเพียงใด
 ไม่ทราบเลยเพราะไม่รู้ภาษาไทย พอทราบเข้าใจดี
13. หากกรณีที่ท่านไม่ได้ทำงานเนื่องจากการจ้างได้สิ้นสุดลงด้วยสาเหตุใดก็ดี ท่านจะเดินทางไปสถานที่ใด
 เดินทางกลับประเทศเมียนมาร์ เดินทางไปอยู่ที่ประเทศอื่น
 หาที่ทำงานใหม่ในจังหวัดตาก ยังไม่รู้ว่าจะเดินทางไปที่ไหน
14. ท่านเคยถูกเจ้าหน้าที่คนไทยตักเตือน ปรับ หรือลงโทษ หรือไม่
 แค่อตักเตือน แนะนำว่าอะไรถูก อะไรผิด
 เคยถูกปรับเป็นเงินในความผิดเล็กน้อย
 เคยถูกจับดำเนินคดีเพราะปฏิบัติตนไม่ถูกต้องตามกฎหมายไทย
 ไม่เคย เนื่องจากประพฤติตนอยู่ภายในกรอบระเบียบกฎหมายไทย
15. ท่านคิดว่าการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่คนไทยต่อท่านเป็นอย่างไร
 ไม่ดีเลย มีทั้งดีและไม่ดี ดี
16. ท่านคิดว่าเจ้าของสถานประกอบการ นายจ้างคนไทยของท่านเป็นอย่างไร
 พุด ทำความเข้าใจยาก มีใจเปิดกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็น บางครั้งพุดง่ายและบางครั้งพุดยาก
17. ข้อเสนอแนะที่อยากให้การประเศไทยดำเนินการมีประการใดบ้าง
 ให้ความรู้เกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับของกฎหมายไทย แก่ลูกจ้างคนต่างด้าวอย่างสม่ำเสมอ

ขอขอบคุณท่านที่ให้ข้อมูล
 สำนักงานแรงงานจังหวัดตาก

ตัวอย่างที่ 2
สรุปผลการตอบข้อมูลแบบสอบถาม
ตามโครงการให้ความรู้แก่ลูกจ้างแรงงานต่างด้าวในสถานประกอบการ
ประจำปี 2546
ณ เขตพื้นที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
ระหว่างวันที่ 10 - 12 กันยายน 2546

1. จำนวนผู้เข้ารับการอบรมทั้งสิ้น	จำนวน	1,108 คน
เป็นชาย	จำนวน	289 คน (คิดเป็น 26.08 %)
เป็นหญิง	จำนวน	819 คน (คิดเป็น 73.92 %)
2. อายุของผู้เข้ารับการฝึกอบรม		
ต่ำกว่า 18 ปี	จำนวน	8 คน (คิดเป็น 1.71 %)
อายุ 18-29 ปี	จำนวน	1,017 คน (คิดเป็น 91.789 %)
อายุ 30 ปีขึ้นไป	จำนวน	73 คน (คิดเป็น 6.51 %)
3. การสมัครเข้าทำงานในสถานประกอบการของลูกจ้างแรงงานต่างด้าว		
- โดยการเดินทางมาสมัครงานด้วยตนเอง	จำนวน	787 คน (71.03 %)
- นายจ้างพามาทำงาน	จำนวน	16 คน (1.44 %)
- เพื่อนหรือญาติพามาสมัครงาน	จำนวน	174 คน (15.70 %)
- ทราบจากการประกาศรับสมัครงาน	จำนวน	133 คน (11.83 %)
4. การเดินทางเข้ามาทำงานในประเทศไทยของแรงงานต่างด้าว ผู้เข้ารับการอบรมจากประเทศเมียนมาร์		
- มาจากเมืองหลวงย่างกุ้ง	จำนวน	110 คน (9.93 %)
- มาจากเมืองเมียวดี	จำนวน	34 คน (3.07 %)
- มาจากเมืองอื่นๆ	จำนวน	964 คน (87 %)

5. ลูกจ้างแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมาร์ เชื้อชาติต่างๆ
- เป็นคนเชื้อชาติเมียนมาร์	จำนวน	928 คน (83.75 %)
- เป็นคนเชื้อชาติมอญ	จำนวน	50 คน (4.51 %)
- เป็นคนเชื้อชาติกะเหรี่ยง	จำนวน	68 คน (6.14 %)
6. ลูกจ้างแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่าที่สามารถพูดภาษาต่างชาติได้
- พูดภาษาอังกฤษได้	จำนวน	44 คน (3.97 %)
- พูดภาษาไทยได้	จำนวน	37 คน (3.61 %)
- พูดภาษาอื่นๆ ได้เช่น จีน, กะเหรี่ยง ฯลฯ	จำนวน	241 คน (21.75 %)
- พูดภาษาต่างชาติไม่ได้เลย	จำนวน	786 คน (70.67 %)
7. การเข้ามาทำงานในประเทศไทย (โดยได้รับการผ่อนผันจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย)
- เข้ามาอยู่ในประเทศไทยน้อยกว่า 1 ปี	จำนวน	48 คน (4.33 %)
- เข้ามาอยู่ในประเทศไทยระหว่าง 1 – 2 ปี	จำนวน	120 คน (10.83 %)
- เข้ามาอยู่ในประเทศไทยระหว่าง 3 – 5 ปี	จำนวน	842 คน (75.99 %)
- เข้ามาอยู่ในประเทศไทยตั้งแต่ 5 ปี	จำนวน	98 คน (8.84 %)
8. สถานภาพทางครอบครัวของลูกจ้างแรงงานต่างด้าว
- สถานภาพโสด	จำนวน	967 คน (87.27 %)
- สถานภาพแต่งงาน	จำนวน	141 คน (12.73 %)
9. ความพึงพอใจของลูกจ้างแรงงานต่างด้าวที่มีต่อสภาพแวดล้อม ของสถานประกอบการที่ตนทำงาน
- เห็นว่าเหมาะสมดีแล้ว	จำนวน	1,026 คน (98.60 %)
- เห็นว่าสภาพไม่เหมาะสม	จำนวน	82 คน (1.40 %)
10. สภาพการเจ็บป่วยและสุขภาพโดยทั่วไปของลูกจ้างแรงงานต่างด้าว
- สุขภาพดีไม่เคยเจ็บป่วย	จำนวน	265 คน (23.92 %)
- เคยเจ็บป่วยเพียง 1 ครั้ง	จำนวน	111 คน (10.03 %)
- เคยเจ็บป่วยตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไป	จำนวน	732 คน (66.05 %)

11. วิธีการดูแลรักษาสุขภาพของลูกจ้างแรงงานต่างด้าวเมื่อเจ็บป่วย (จากยอดจำนวนผู้ที่เคยเจ็บป่วยทั้งสิ้น 843 คน)
- หาซื้อยากินเอง จำนวน 347 คน (41.16 %)
 - เดินทางไปรับการรักษาพยาบาลจากโรงพยาบาล / คลินิก จำนวน 321 คน (28.27 %)
 - ขอยาหรือรับการรักษาจากแพทย์ที่สถานประกอบการ จัดหาไว้ให้ จำนวน 757 คน (68.32 %)
12. ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับ กฎหมายไทย
- ไม่ทราบเลยเพราะไม่รู้ ไม่เข้าใจภาษาไทย จำนวน 1,029 คน (92.87 %)
 - พอทราบเข้าใจดี จำนวน 79 คน (7.13 %)
13. กรณีที่สัญญาการจ้าง หรือสภาพการจ้างสิ้นสุดลงด้วยสาเหตุใดใด ทิศทางในอนาคตของลูกจ้างแรงงานต่างด้าวได้แก่
- ประสงค์เดินทางกลับประเทศเมียนมาร์ 980 คน (88.45 %)
 - เดินทางไปอยู่ประเทศอื่น 4 คน (0.36 %)
 - หางานทำต่อไปในจังหวัดตาก 30 คน (2.71 %)
 - ไม่ทราบว่า จะเดินทางไปที่ไหน 94 คน (8.48 %)
14. การที่ลูกจ้างแรงงานต่างด้าว มิได้ถูกลงโทษ หรือถูกลงโทษในกรณีต่าง ๆ จากเจ้าหน้าที่บ้านเมืองของไทย ดังนี้
- แคตักเตือน แนะนำว่าจะอะไรถูกระงับผิด จำนวน 69 คน (6.23 %)
 - เคยถูปรับเป็นเงินในฐานะความผิดเล็กน้อย จำนวน 17 คน (1.53 %)
 - เคยถูกจับดำเนินคดีเพราะปฏิบัติตนไม่ถูกต้องตามกฎหมาย จำนวน 7 คน (0.63 %)
 - ไม่เคยได้รับโทษเนื่องจากประพฤติตนอยู่ในกรอบระเบียบกฎหมายไทย จำนวน 1,032 คน (93.14 %)
15. ทิศนคติของลูกจ้างแรงงานต่างด้าวต่อเจ้าหน้าที่บ้านเมืองของไทยที่ปฏิบัติต่อตน
- เห็นว่าปฏิบัติไม่ดีเลย จำนวน 3 คน (0.27 %)
 - เห็นว่าปฏิบัติทั้งที่ดีและไม่ดี จำนวน 734 คน (66.25 %)
 - เห็นว่าปฏิบัติดีเหมาะสม จำนวน 371 คน (33.48 %)

16. ทักษะคติของลูกจ้างแรงงานต่างด้าว ต่อเจ้าหน้าที่สถานประกอบการนายจ้างของคน

- เห็นว่าพูดทำความเข้าใจยาก จำนวน 44 คน (3.97 %)
- เห็นว่าบางครั้งพูดทำความเข้าใจยากและบางครั้งก็พูดง่าย จำนวน 160 คน (14.44 %)
- เห็นว่ามีใจเปิดกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็น จำนวน 904 คน (81.59 %)

บทที่ 6

บทสรุป

1. ข้อสรุป

จากเนื้อหาสาระสำคัญต่างๆ ที่ลูกจ้างแรงงานต่างด้าวควรทราบในบทก่อนตั้งแต่บทที่ 4 ถึงบทที่ 7 ประกอบด้วยวิชาที่สำคัญในหลักสูตรดังนี้ คือ

1. วิชาที่ว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน และแนวทางปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทยในชีวิตเบื้องต้นประจำวันที่ควรทราบ
2. วิชาแนวปฏิบัติของแรงงานต่างด้าวที่มีใบอนุญาตทำงาน
3. วิชาที่ว่าด้วยการเดินทางเข้า - ออกราชอาณาจักรไทย
4. วิชาเกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อ และการรักษาสุขภาพอนามัย

ทั้งนี้ผู้เขียนเชื่อว่า ลูกจ้างแรงงานต่างด้าวที่ผ่านการอบรมตามโครงการนี้ จะมีแนวทัศนคติที่ดีต่อนายจ้างคนไทย และบุคคลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของบุคคลต่างด้าว อาทิเช่น เจ้าหน้าที่บ้านเมืองของประเทศไทย ตำรวจด่านตรวจคนเข้าเมือง เพื่อนร่วมงานที่เป็นลูกจ้างแรงงานต่างด้าว สัญชาติเดียวกันหรือต่างสัญชาติกัน เป็นต้น ทำให้การทำงานในสถานประกอบการที่ลูกจ้างแรงงานต่างด้าวทำงานเกิดความสุจริต ปราศจากข้อพิพาท ชัดแจ้ง ปฏิบัติตนได้ถูกต้องตามกรอบระเบียบข้อบังคับของกฎหมายไทย การรู้จักวิธีการป้องกันรักษาสุขภาพอันเป็นการช่วยลดการแพร่ระบาดของโรคร้ายต่างๆ ฯลฯ

2. ข้อสังเกต

ก่อนที่จะมีการอบรมตามโครงการนี้ทุกครั้ง สำนักงานแรงงานจังหวัดตาก ได้นำแบบสอบถาม ซึ่งได้จัดทำเองโดยเฉพาะ ให้ผู้เข้ารับการอบรมที่เป็นลูกจ้างแรงงานต่างด้าวทุกคน กรอกข้อมูลลงในแบบสอบถาม หรือให้ข้อมูลแก่ วิทยากรหลักของสำนักงานแรงงานจังหวัด โดยมีล่ามแปลภาษา หรือวิทยากรผู้ช่วย ในลักษณะการถามตอบทีละข้อ ความสำคัญในขั้นตอนนี้จะทำให้เราทราบข้อมูลพื้นฐานทั่วไป จากลูกจ้างแรงงานต่างด้าว ว่ามีทัศนคติต่อเจ้าหน้าที่บ้านเมืองไทย เป็นอย่างไร หากมีการเลิกจ้างจะไปอยู่สถานที่ใด ฯลฯ เมื่อผ่านการดำเนินการในขั้นตอนนี้แล้ว เราจะสามารถกำหนดเนื้อหาสาระในแต่ละวิชาได้ว่าควรจะเน้นหนักความรู้ในวิชาใดมากที่สุด

3. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากคู่มือ

1. วิทยากรหลัก หรือบุคลากรผู้เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ปฏิบัติงานได้ทันที
2. นำไปใช้เป็นส่วนประกอบในการฝึกอบรม ตามหลักสูตรอื่นๆ ได้ หรือนำไปประยุกต์แก้ไขเพิ่มเติมได้ตามความเหมาะสม ของสถานการณ์
3. สามารถนำไปใช้อบรมลูกจ้างแรงงานต่างด้าวสัญชาติอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากสัญชาติเมียนมาร์ ได้แก่ ลาว กัมพูชา

4. สามารถนำไปปรับใช้เป็นคู่มือ การฝึกอบรม ส่งเสริมความรู้แก่ลูกจ้างแรงงานต่างด้าวตามยุทธศาสตร์แนวใหม่ของจังหวัดบูรณาการได้

บรรณานุกรม

- กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน **คู่มือเจ้าหน้าที่ในการตรวจสอบ**
การทำงานของคนต่างด้าว และการดำเนินคดีผู้ฝ่าฝืน พ.ร.บ.
การทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2521 ตามแนวทางการจัดระเบียบ
แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง ปี 2545 – 2546
- กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน ฯ เอกสาร
พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 กรุงเทพมหานคร
- สำนักงานจัดหางานจังหวัดตาก กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน , เอกสาร
 ประกอบการตรวจราชการ ของคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแรง
 งานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง
บรรยายสรุปการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวหลบหนีเมือง
ในจังหวัดตาก (8 – 9 ตุลาคม 2545)
- สำนักงานแรงงานจังหวัดตาก สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน เอกสาร
 ประกอบการตรวจราชการ การดำเนินงานเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวหลบหนี
เข้าเมือง พ.ศ. 2546
- ด้านตรวจคนเข้าเมืองตาก ,ประกาศ **เรื่องการทำงานของคนต่างด้าว**
ในราชอาณาจักรไทย จังหวัดตาก (26 กรกฎาคม 2545)
- กรมควบคุมโรคติดต่อ กระทรวงสาธารณสุข. เอกสารแผ่นพับ
 การป้องกันโรค “ วัณโรค “ กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์
 การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด
- สำนักงานพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส.
 กระทรวงยุติธรรม, เอกสารเผยแพร่
พลังความหวังใยชะยาเสพติด , กรุงเทพมหานคร
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดตาก กระทรวงสาธารณสุข เอกสารเผยแพร่
 (ภาษาไทย – เมียนมาร์)
ความรู้คู่บ้านสำหรับแรงงานต่างชาติขึ้นทะเบียนจังหวัดตาก , เชียงใหม่
 ,โรงพิมพ์ หจก. ลำปางบรรณกิจพริ้นติ้ง อำเภอเมืองเชียงใหม่. 2544

บรรณานุกรม (ต่อ)

ธีระ ศรีธรรมรักษ์ ศาสตราจารย์ ดร. ค้ำราประกอบการเรียน, กฎหมายแรงงาน (LW401) กรุงเทพฯ. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2545

สำนักงานจัดหางานจังหวัดตาก กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน เอกสารเผยแพร่.

คำแนะนำข้อปฏิบัติสำหรับแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง

จังหวัดตาก. พ.ศ. 2545

วินมิตร โยสาละวิน หนังสือคู่มือ การเรียนรู้ภาษาเมียนมาร์ (พม่า) จังหวัดตาก โรงพิมพ์สุรินทร์การพิมพ์ แม่สอด พ.ศ. 2545

วิธาน สุชีวงศ์ และ สนธิ บางยี่ขัน, รองศาสตราจารย์ ค้ำราประกอบการเรียน, ปรัชญาไทย (PY 424) สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2545

โรงพยาบาลแม่สอด จังหวัดตาก แผ่นพับประชาสัมพันธ์ โรคต่าง ๆ และ โรคพยาธิใบไม้ในตับ พ.ศ. 2546

สำนักงานคณะกรรมการศึกษาเอกชนกระทรวงศึกษาธิการ เอกสารเผยแพร่ งานพระกฐินพระราชทาน ประจำปี 2540

กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน แผ่นพับประชาสัมพันธ์ ข้อควรรู้ เมื่อไปทำงานในสิงคโปร์ , บรูไน , ออสเตรเลีย และ ข้อเสนอแนะทั่วไป เกี่ยวกับการทำงานในต่างประเทศ.

ประกอบ ประพันธ์เนติวุฒิ รองศาสตราจารย์ ค้ำราประกอบการเรียนกฎหมายระหว่างประเทศ แผนกคดีบุคคล และ คดีอาญา (LW 405) กรุงเทพฯ

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2545

สุมาลี วงษ์วิทิศ , ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ค้ำราประกอบการเรียน , กฎหมายว่าด้วยละเมิดฯ (LA 208) กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2531